

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Toponyma mikroregionu Milevsko

Vypracoval: Šárka Hružová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Janečková, CSc.

České Budějovice 2014

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Křenovicích dne 26. června 2014

.....
Šárka Hružová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat doc. PhDr. Marie Janečková, CSc. za vstřícnost, trpělivost, odborné vedení, cenné rady a připomínky, které pomohly ke vzniku této bakalářské práce.

Anotace

Ve své bakalářské práci se zabývám místními názvy ve vybraných obcích mikroregionu Milevsko a v přilehlé obci Křenovice spadající do bývalého okresu Písek. Práce je rozdělena do dvou částí. První část obsahuje teoretické poznatky z oboru onomastika, vztahující se k toponymii, tj. nauce o vzniku, tvoření, rozšíření a povaze místních jmen. Druhá část aplikuje získané teoretické poznatky na místní jména mikroregionu Milevsko. Podává stručné statistické údaje, vysvětluje původ názvů vybraných obcí, jejich historii apod. V připojené obci Křenovice jsou popsány i pomístní názvy, tj. názvy polí, luk, lesů, cest apod. Práce jako celek je příspěvkem k toponymii mikroregionu Milevsko.

Annotation

This thesis is dealing with place names of selected villages in the microregion of Milevsko and neighboring village called Křenovice in the former distric Písek. The thesis is divided into two parts. The first part contains theoretical knowledge from onomastics (related to) toponymy, i.e. the study of place names, their origins, meanings and use. The second part applies theoretical knowledge to the local names of Milevsko microregion. It provides a brief statistical data, explains the origins of names of selected villages and their history, etc. It also describes local names, i.e. names of fields, meadows, forests, roads, etc in the area of Křenovice. The thesis as a whole is a contribution to the toponymy in the microregion of Milevsko.

Obsah

Úvod	7
Onomastika a její vývoj	8
Toponomastika	25
Mikroregion Milevsko	28
Bernartice.....	29
Borovany.....	30
Božetice.....	31
Branice	32
Hrazany	32
Hrejkovice	33
Chyšky.....	34
Jetětice.....	35
Jickovice	36
Kovářov	37
Křižanov	38
Kučeř.....	38
Květov	39
Milevsko.....	40
Okrouhlá	41
Osek.....	42
Přeborov	43
Přeštěnice.....	43
Sepekov.....	44
Stehlovice.....	44
Veselíčko	45
Vlksice	46
Zbelítov	46
Zběšičky	47
Zhoř	47
Křenovice	49
Závěr	51
Zdroje:	53

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá vlastními jmény vybraných obcí mikroregionu Milevsko. Předmětem zkoumání se staly především obce, které jsou součástí Svazku obcí Milevska a dále vesnice Křenovice, která je mým bydlištěm a nachází se nedaleko od Milevska.

Práce je rozdělena do dvou částí. V první části jsem se pokusila nastínit vývoj onomastiky jako specifického oboru lingvistiky. V tomto oddíle vycházím z prací českého lingvisty a onomastika Rudolfa Šrámka. Hlavním cílem kapitoly věnované onomastice je ukázat počátky, přelomové události a upozornit na nejvýznamnější díla v rámci jejího historického vývoje. V kapitole, která se zabývá toponomastikou jako oborem zaměřeným na vlastní jména míst, podávám stručné rozdělení onomastiky, respektive toponomastiky. V této části práce jsem definovala oblast zájmu toponomastiky.

V druhé části bakalářské práce nejprve vymezuji a charakterizuji mikroregion Milevsko. Poté se zabývám současností i historickým vývojem obcí *Bernartice, Borovany, Božetice, Branice, Hrazany, Hrejkovice, Chyšky, Jetětice, Jickovice, Kovářov, Křižanov, Kučeř, Květov, Milevsko, Okrouhlá, Osek, Přeborov, Přestěnice, Sepekov, Stehlovice, Veselíčko, Vlksice, Zbelítov, Zběšičky* a *Zhoř*, které jsou součástí Svazku obcí Milevska. Více pozornosti jsem věnovala obci *Křenovice*.

Poukazuji na to, co je v uvedených obcích zajímavé, kolik v nich žije obyvatel, co je pro ně charakteristické apod. U každé z vybraných obcí aplikuji teoretické poznatky získané v první části práce. Zaměřuji se na vysvětlení původu a na motivaci vzniku názvů těchto obcí. Ve vesnici *Křenovice* uvádím i jména pomístní. V souvislosti s toponymii mikroregionu Milevsko se pro mě stalo stěžejním dílo Antonína Profouse.

Cílem mé bakalářské práce je podat ucelený obraz o místních jménech mikroregionu Milevsko. Konkrétně by tato kvalifikační práce měla přispět k toponymii Svazku obcí Milevska.

Onomastika a její vývoj

Onomastika je jednou ze základních disciplín lexikologie. Tento obor se zabývá především vlastními jmény, tedy onymy, proprii, což jsou „jazykové (lexikální) jednotky, které v protikladu k apelativům (jménům obecným) na nepojmové bázi pojmenovávají komunikativně individualizované objekty.“¹ Vlastní jména mají za úkol jimi pojmenované objekty individualizovat, diferencovat a lokalizovat do rámce věcného, prostorového, sociálního, kulturního, historického apod.

„V českém prostředí je onomastika považována za subdisciplínu jazykovědy s relativně značnou mírou autonomnosti a chápána jako nauka o vzniku a fungování propriálních a pojmenovacích soustav, o jejich realizaci v konkrétních podmínkách společenských, časových, místních a zároveň jako nauka o konkrétních prvcích těchto soustav.“² Etymologicky je pojem *onomastika*, jak uvádí *Český etymologický slovník*, odvozen z řeckého slova *onomastikós*, což znamenalo *týkající se jmen*.

Počátky vzniku onomastiky jako vědecké disciplíny u nás umísťuje Rudolf Šrámek, jeden z předních českých jazykovědců, dialektolog a onomastik, na přelom 18. a 19. století. Se zájmem o vlastní jména se však v českých zemích setkáváme již mnohem dříve, Šrámek pak hovoří o tzv. předvědeckém období. Toto období je úzce spjato se vzrůstajícím počtem proprií především v pramenech, jakými byly například Kosmova kronika česká, či díla Pavla Stránského nebo Tomáše Pešiny z Čechorodu. Dalšími impulzy k postupnému ustavování onomastiky jako vědy byly podle Šrámka jednak úzké spojení proprií s vývojem jazyka a společnosti, jednak určitý nacionalismus, v jehož rámci docházelo k včlenění vlastních jmen do kulturního, národního povědomí a vědění o vlastní zemi.

„Metodologií předvědecké etapy byly nahodilost a voluntarismus, tj. etymologie lidová (naivní) a bakalářská (pseudoučenecská). Naivní výklady se často jako tzv. etymologická pověst staly součástí lidové slovesnosti.“³ S tímto typem etymologie se setkáváme například u Václava Hájka z Libočan v jeho *Kronice české* z roku 1541.

S prvním správným výkladem původu místního jména, který stojí na úplném

---

1 R. Šrámek, *Úvod do obecné onomastiky*, Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 11.

2 J. Bachmannová a kol., *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha: NLN, 2002, s. 293.

3 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 377.

počátku české onomastiky, se podle Šrámka setkáváme v díle *Chronica Boemorum* kronikáře Kosmy a jedná se o výklad původu jména hradu *Podivín*. Doklady staročeské onymie nenalezneme jen v kronikách, ale setkáváme se s nimi i v dalších pramenech, jimiž jsou například glosy a přípisky, nekrology, kalendária, ujednání a smlouvy, kodexy, listáře apod. Jedním z nejvýznamnějších pramenů jsou pak urbáře, které poskytují informace o jménech ulic a čtvrtí a o národnostním složení soudobého obyvatelstva. Ze 17. a 18. století pak pocházejí popisy panství, krajů a zemí, jedná se především o berní rulu, různé katastry a indexy vznikající především v důsledku tereziánských a josefovských reforem. „Písemné památky (...) prokazují bohatost a značnou stabilitu sídlištních i osobních jmen, odrážejí obohacování o nové druhy jmen (= hradů, ulic), zanikání některých způsobů tvoření (např. suffixem *-jb* – typ *Ratiboř*, nebo *-any* – typ *Dolany*), rozvíjení dvoujmenné soustavy pojmenování (*Petr syn mlynářův* > *Petr řečený Mlynář* > *Petr Mlynář*). (...) Od dob Dobrovského a Palackého je znakem české onomastiky zřetel k historickým zápisům, práce s prameny a studium archiválií.“⁴

Součástí onymie staré češtiny jsou exonyma, např. *Mnichov*. Jsou výrazem politických, církevních, kulturních, obchodních a cestovatelských kontaktů a integrující síly domácího jazyka. Vyskytují se v textech biblických, legendistických, kronikářských, diplomatických, v překladové literatuře (např. v *Alexandreidě*) a cestopisech, (...) Česká exonymie je obrazem vědění o světě“⁵ a je orientovaná téměř všemi směry.

„Do gramatických popisů vstupovala propria jen pozvolna jako „pravopisný“ nebo terminologický jev. Klaretův *Vokabulář gramatický, Bohemář* ani *Glosář* z pol. 14. stol. sice vlastní jména nemají, ale znají termíny *vlastnie* („est proprium vlastnie“) a *příjmie* „cognomen“, (...) vlastní jména neuvádí *Slovník Klementinský neboli Onomasticon* (1455), (...). *Vokabulář hebrejsko-německo-latinsko-český* (konec 15. stol.) má jména měst a řek.“⁶

V prvních mluvnicích nalezneme místní jména jako pouhé citace, intenzivněji se s nimi setkáváme ve slovnících. Jeden z nich dokonce Rudolf Šrámek považuje

---

4 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 380.

5 R. Šrámek, o. c. v pozn. 4, s. 379.

6 R. Šrámek, o. c. v pozn. 4, s. 380.

za zakladatelskou publikaci české onomastiky. Jedná se o slovník Matouše Benešovského Philonoma, *Knížka slov českých vyložených, odkud svůj počátek mají, totiž jaký jest jejich rozum* z roku 1587. „Autor vytvořil nový typ slovníku tím, že uvádí i propria (osobní jména skrytá ve jménech místních, jména *Němec, Slovan*, jména některých řek) a propojuje apelativa s proprii; poprvé se programově vyzdvihuje počestování „německých i křesťanských“ jmen, tj. problematika exonym (...). Výklady jsou bakalářské: *Zdislav, na pevnosti slavný, Čeněk, v cizí zemi narozený, ovšem z Čecha otce*.⁷

Prvním samostatným onomastickým slovníkem, v němž je užívána metoda lokalizace, a to pomocí určení vzdálenosti daného místa od Prahy, je podle Rudolfa Šrámka *Knížka, obsahující v sobě kratičké poznamenání míst, zámkův, hradův, tvrzí i jiných sídel v tomto slavném království ležících*, jež pochází z roku 1610 a jejímž autorem je Václav Lebeda z Bedřdorfu.

Šrámek dále vyzdvihuje dílo Pavla Stránského ze Zapské Stránky *O státě*, u kterého oceňuje především to, že je to „první česká historickovlastivědná práce s rozboru jmen sídlištních, říčních a některých horských. Hesla mají stejnou stavbu, vždy s lokalizací a výkladem. Hledají se elementy spojitelné s běžnými slovy. Hájkovu kroniku převyšuje kritickým duchem. Poprvé se zvažuje více výkladových možností, upřednostňuje se český původ, hledá se motiv pojmenování (což je novum), registrují se znění v „obecné řeči“ atd. Stránského pohled na věc je věcný, racionální.“⁸

Doba pobělohorská nepřináší jen dílo Stránského, jež pochází z roku 1634, ale i novum v oblasti metodologie. Jedná se o řazení vlastních jmen odděleně od obecných, případně byla propria prezentována jako dodatek k apelativům.

Již zmiňované reformy z období vlády Marie Terezie a jejího syna Josefa II. přinesly mimo jiné i povinnost evidence obyvatelstva prostřednictvím číslování domů a zavedením pevného, stálého a dědičného příjmení. „V antroponymickém systému češtiny se tak „dědičnost“ a „oficiálnost“ staly stabilizačním prvkem nového dvoučlenného modelu, rodné jméno + stálé, dědičné příjmení, což proměnilo systém „nedědičných“ pojmenování.“⁹

---

7 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykové a bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 381.

8 R. Šrámek, o. c. v pozn. 7, s. 382.

9 R. Šrámek, o. c. v pozn. 7, s. 384.

První polovina 19. století a s ní spojené období národního obrození v českých zemích vyznačující se kriticismem a racionalismem přináší začátek „procesu profilování onomastiky jako relativně samostatné disciplíny, završený až v polovině 20. století.“¹⁰ Historiografie v tomto období zařadila onomastiku mezi své pomocné vědy, a to především v souvislosti s prosazováním společenské a ideové funkce vlastních jmen a s orientací obrozenců na nacionální dějiny. Toto zařazení „mělo (a dosud má) důsledek zásadního významu: vlastní jména jsou analyzována a) metodami historie a regionalistiky a plní úlohu argumentu nebo ilustrace; b) metodami lingvistickými (dříve filologickými), pokládajícími propria za specifickou součást jazyka. Oba pohledy se dosud propojují.“¹¹

Navzdory tomu, že tuto etapu ve vývoji české onomastiky zahajuje Gelasius Dobner, který kritizuje Hájkovu *Kroniku českou* a požaduje znalost historických dokladů a vývoje jazyka, což je podle jeho mínění pro onomastiku nutností, za zakladatele považuje Šrámek – Josefa Dobrovského. Dobrovský podle Šrámka vymanil české (a komparatisticky slovanské) tvoření slov a práci s jazykem vůbec z nahodilosti a odkryl i u proprií objektivně existující principy: podstatu hypokoristického krácení jmen (Verkürzung), ztrátu lexikálního významu proprií, což byl objev. Stanovil zásady etymologického výzkumu platící dodnes (...). Strukturu apelativ a proprií postavil na stejnou úroveň. To byl zcela nový pohled znamenající zásadní zlom: u proprií je třeba analyzovat vztah k lexiku a zároveň k odvozovacím prostředkům. Dobrovský nahrazuje dosavadní interpretace vzniku vlastních jmen poukazem na řád slovtvorby.“¹²

Jestliže za zakladatele onomastiky je Šrámek považován Dobrovský, za jejího tvůrce pak prohlásil dalšího významného obrozence, a to Františka Palackého, který nejdříve vytvořil soupis osobních jmen a poté se zabýval toponomastikou. Jeho práce z této disciplíny mají zásadní význam, a to především proto, že Palacký pracoval se všemi tehdy dostupnými archiváliemi a zasloužil se taky o popis vývoje toponymie i o její celkové ustálení. Mezi jeho nejvýznamnější práce pak patří: *O jménech místních v zemi české a moravské: Rozbor etymologický místních jmen českoslovanských* či *Popis*

---

10 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 384.

11 R. Šrámek, o. c. v pozn. 10, s. 384.

12 R. Šrámek, o. c. v pozn. 10, s. 385.

království českého, díky němuž se české názvosloví vyrovnalo německému a bylo oproštěno od vlivů němčiny.

Tím, kdo doplnil práci Palackého o místopis několika krajů a položil tak základ tradice regionálních monografií, byl Václav Vladivoj Tomek.

V práci dalšího obrozence, v Jungmannově *Slovníku česko-německém* jsou propria uváděna pouze výběrově jako samostatná hesla bez jakéhokoliv dalšího výkladu. V Šafaříkových *Slovanských starožitnostech* se s vlastními jmény setkáváme v souvislosti se jmény národů. V *Přehledu národních jmen v jazyku Slovanském*, který byl předstupněm *Slovanských starožitností*, nalezneme první pokus o třídění slovanských etnonym, tedy jmen etnických skupin. Navzdory tomu, že Šafaříkova díla obsahují nepřesnosti, „propracoval požadavek rekonstrukce výchozí podoby a vývoje jména. Žádal včlenění proprií do soupisu slovního fondu češtiny (...). Všiml si skloňování cizojazyčných jmen.“¹³

Vlastními jmény se v tomto období nezabývali jen jazykovědci, ale i například historici či zeměpisce mezi něž patří mimo jiné Karel Vladislav Zap či Antonín Vánkomil Malocha.

První polovina 19. století se tedy v oblasti onomastiky vyznačuje především počátky vědecké metody analýzy a prvními klasifikacemi proprií, dále také zaměřením na jejich tvorbu a na zpřesnění jejich etymologie, a to především vlivem prací Josefa Dobrovského. Dále se díky topografickým a historiografickým pramenům zvětšily možnosti zisku onomastického materiálu. Především v důsledku národního uvědomění obrozenců došlo k tomu, že „vlastní jména se stala součástí českého společenského, kulturního a literárního povědomí. (...) České názvosloví bylo zrovnoprávněno s německým. Objevily se studie o gramatických vlastnostech a ortografii proprií. Počínají se rozvíjet práce regionální.“¹⁴

Období od druhé poloviny 19. století až do roku 1913 pak přináší celkové rozšíření vědeckého oboru onomastiky, a to především prostřednictvím pokračujícího vytváření materiálové základny onymie. Důraz je stále kladen na jazykovědnou a etymologickou analýzu. V souvislosti s tím, že toto období může být považováno za první stupeň v konstituování onomastiky jako samostatné vědní disciplíny,

---

13 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 387.

14 R. Šrámek, o. c. v pozn. 13, s. 388.

setkáváme se s problematikou teorie, metodologie, terminologie, klasifikace i gramatických vlastností, pravopisu a normování vlastních jmen a s dalšími otázkami.

Mezi nejvýznamnější díla tohoto období patří *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae* Karla Jaromíra Erbena či *Historická mluvnice jazyka českého* a *Slovník staročeský* Jana Gebauera. Gebauer byl žákem významného slovinského lingvisty Franze Miklošiče, ten „představil evropské onomastice tvoření slovanských osobních jmen a dichotomii sídlištních jmen deantroponymických a deapelativních. (...) Jeho práce se staly východiskem formující se onomastiky slovanské.“¹⁵ Gebauerův vliv na českou onomastiku pocítujeme dodnes především v její metodologii, konkrétněji pak v oblasti etymologického rozboru, formálního třídění a také ve vztahu prvotní podoby nebo významu zkoumaného slova k dějinné slovní zásobě.

Dalšími představiteli tohoto období jsou například Alois Vojtěch Šembera, jemuž šlo především o historickou správnost a kodifikaci historických tvarů jmen, či Josef Kalousek, jehož nejvýznamnějším dílem je *Historická mapa Čech 16. století*. Mezi nejvýznamnější osobnosti patřil mimo jiné i Hermenegild Jireček, jehož prostřednictvím došlo k rozdělení toponomastiky na dva podobory: „rozdělil toponymii na jména sídlištní a nesídlištní, pro něž vytvořil (...) termín názvy pomístné (...). Teoretické poznatky (např. „co jest jméno vlastní“) vložil do drobných prací a do knihy *Paměti města i kraje Vysokomýtského* (1886 – 1900). Třebaže ve výkladech podlehl dobové keltománii, úvahy o povaze onomastiky přispěly k prosazení jazykovědné orientace. Právem stojí u metodologických základů české onomastiky.“¹⁶

K obohacení onomastiky přispěl podle Šrámkovy studie *Onomastika* i Bedřich Vilém Spiess, a to nejen studiem struktury místních jmen, ale například užíváním pojmů *onomatologie* či *jmenoslovec* pro označení onomastika. Tyto a další pojmy autorů Brandla, Houdka či již zmiňovaného Jirečka napomohly rozvoji vědecké terminologie nauky o propriích. V terminologii se tak začalo užívat adjektivum *topický*, substantiva *jmenověda*, *příjmení* a spojení *pomístné názvy* či *osobní jméno*.

V tomto období „vznikalo množství regionálních prací (větších přes čtyřicet) o sídlištních jménech. Metodologie byla historicko-vlastivědná, výklady

---

15 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 389.

16 R. Šrámek, o. c. v pozn. 15, s. 389–390.

gebauerovské.¹⁷

Regionální práce vznikaly v Čechách i na Moravě. Za nejvýznamnější moravské dílo lze považovat *Moravská jména místní*. Výklady filologické jsou autorů Františka Černého a Pavla Váši. Toto dílo je přínosné především v oblasti toponomastiky, nalezneme v něm vliv již zmiňovaného Miklošiče i Gebauera. Jako pozitivní se Šrámkovi jeví i to, že šlo o společné dílo historika a jazykovědce.

Na konci 19. století dochází také, především v souvislosti s Národopisnou výstavou československou v Praze 1895, k zahájení studia pomístních jmen. Návod na soustavný popis těchto jmen v Čechách pochází od dialektologa Vavřince Josefa Duška a historika Pavla Papáčka. Anoikonyma se staly populární oblastí, v jejímž rámci vznikalo množství publikací. Jmenujme například *Lidové názvy polí, luk a lesů v České pahorkatině*, *Názviska tratí pozemkových v okrese roudnickém*, *Seznam tratí soudního okresu Valašské Meziříčí* a další.

„Studium pomístních jmen přineslo dosud neznámé poznatky. Rozvinutější struktury (*Za potokem u křížku*) nebyly vždy pokládány za jména. Kolísal pravopis, znepokojovala variabilita a neustálenost v živém užívání. Byla objevena stará apelativa (*klíč, mláka, náklo*). Rozšířila se spolupráce s geomorfologií, lesnictvím, ale také s dialektologií.“¹⁸

V další oblasti onomastiky, v antroponymii, byla hlavní pozornost směřována k příjmením a především pak k jejich historickému vývoji. Antroponymistických děl vznikalo méně než toponomastických. Jako příklad uveďme: *O jménech rodinných* Vincence Praska, *O skracování starodávných jmen osobních a místních* Františka Augusta Slavíka či *Naše příjmení* Antonína Kotíka. „Společenský dosah měla diskuze o jménech v RKZ, tvoření ženských podob a počešťování jmen cizích. Metodologicky se vychází z Miklošiče, Gebauera, méně z Palackého. Studie vykazují větší stupeň zobecnění a klasifikace než tehdejší práce toponomastické. Nevznikaly však žádné regionální monografie.“¹⁹

V tomto období se dále setkáváme i se zájmem o vlastní jména vodních toků, jezer, rybníků, hor, vrcholů, skal, propastí, ulic i domů. Vznikaly především dílčí studie

---

17 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 391.

18 R. Šrámek, o. c. v pozn. 17, s. 392.

19 R. Šrámek, o. c. v pozn. 17, s. 393.

a národopisná díla.

V roce 1908 vychází jedny z nejvýznamnějších děl historické a topografické linie české onomastiky: *Místopisný slovník historický království Českého a patnáctidílné Hradů, zámky a tvrze království českého*, jejichž autorem je August Sedláček. V těchto publikacích jsou poprvé podávány „dějiny osad a přehledy jmen měst, vesnic, samot (se soupisem jmen osob), hradů, hor, ba i míst a dějin bitev. Toponymický a částečně i antroponymický materiál nebyl v tak impozantním rozsahu do té doby shromážděn.“²⁰

Dalšími topograficko-historickými badateli této etapy vývoje české onomastiky a především toponomastiky byli Jakub Lolek, August Koudelka, František Pokorný, Augusta Šebestová či Jindřich Michálek. Tito autoři vyložili původ vlastních jmen jako *Kozlovice, Místek, Ostrava, Brno, Čáslav, Cheb, Volyně* a mnoha dalších.

Podle Šrámečka nerostl na přelomu 19. a 20. století zájem pouze o samotná propria, ale i o jejich tvarosloví a pravopis, o jejich užívání v psané komunikaci. V důsledku toho se vlastní jména objevují v gramatikách a jazykových učebnicích ve velkém rozsahu a dostávají se i do výuky českého jazyka a dějepisu či zeměpisu. Největší zásluhu na tom pravděpodobně má *Historická mluvnice jazyka českého a Mluvnice česká pro školy střední a ústavy učitelské* již několikrát zmiňovaného Jana Gebauera.

„Publikují se administrativní, poštovní, železniční lexikony obcí, přehledy církevní a školské správy aj. Hlavní z nich, zejména *Topograficko-statistický slovník Čech* (1870) Jana Orthy a Františka Sládka, je závislý na Palackého *Popisu království Českého* (1848). (...) Kritiku vzbuzovaly seznamy pošt a železničních stanic, např. *Bystřov* místo *Bystřany*, *Krňov* místo *Krnov* aj. (...). Nejednotnost jmen se objevovala v různých encyklopediích, slovnících, v tisku i v literatuře. Do oficiálního znění pronikaly nářeční znaky (...) Také exonyma byla nejednotná (...) Odstranit nejednotnost je úkolem tzv. standardizace jmen. (...) Znalec map J. Metelka formuloval první standardizační zásady ve stati *O potřebě jednotného názvosloví zeměpisného* (...), programový charakter má však až jeho zpráva o *Poradě o jednotné mapě světa* v měřítku 1: 1 mil.“²¹

---

20 R. Šrámeček, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 395.

21 R. Šrámeček, o. c. v pozn. 20, s. 398.

Přelomovou událostí se v oblasti onomastiky stalo založení *Místopisné komise* při České akademii věd a umění. V čele této komise, která vznikla v únoru roku 1913, stanul lingvista Josef Zubatý. *Místopisná komise*, jež představovala postavení onomastiky mezi lingvistikou a historií, byla založena z iniciativy historika Josefa Vítězslava Šimáka, jenž se stal i jejím prvním tajemníkem a byl jím až do roku 1941. Šimák zpočátku usiloval o soupis pomístních jmen a dokonce o založení nezávislého *Místopisného ústavu*. Představy tohoto historika však nedošly svého naplnění. Komise si dala za cíl „popsat místní jména češtiny a sledovat názvoslovnou, po vzniku Československa i přejmenovací činnost. Druhé zaměření převládlo. (...) Rozvíjely se (...) aspekty jazykově kulturní, kodifikační, a standardizační. Komise trvá bez přerušení dosud a je (od r. 1982 pod názvem *Onomastická komise ČSAV*, později *O. k. AV ČR*, dnes jen *Onomastická komise*) v české vědě odborným orgánem nejstarším. Iniciovala mj. vznik základních děl (slovníků A. Profouse i L. Hosáka – R. Šrámka), vydávání časopisu, sběr pomístních jmen, práce na slovanské onomastické terminologii aj.“²²

V první polovině 20. století se objevil ještě jeden zlomový okamžik pro české onomastické bádání. Jednalo se o stať člena Pražského lingvistického kroužku Viléma Mathesia *O vědeckém zkoumání anglických jmen místních*, jejímž prostřednictvím autor s odkazem na anglickou toponomastiku formuloval teoretické základy moderní české onomastiky, jež se nachází především v orientaci na lingvistiku, nikoli na historii či filologii, a v typologickém a systematizujícím studiu vlastních jmen.

Neolingvismus, strukturalismus a podobné soudobé myšlenkové proudy, které byly úspěšné ve světě, neměly na českou onomastiku příliš velký vliv. Ta se podle Šrámka ještě několik let opírala o tradici mladogramatického pozitivismu a k jejím prioritám patřila analytická přesnost a začlenění jmen do vývoje jazyka. Tomu, zda šlo o jména obecná či vlastní, však nebyla připisována přílišná důležitost.

Období do roku 1945 se, pravděpodobně v závislosti na Mathesiovi, vyznačuje i postupným převažováním jazykovědné větve onomastiky nad do té doby velice silnou větví historickou. V oblasti bádání o propriích nenalezneme v období první poloviny 20. století pouze jméno Viléma Mathesia, ale i dalších členů Pražského lingvistického kroužku. Jmenujme například Romana Jakobsona, Bohuslava Havránka, Pavla Trosta a další, jejichž onomasticky zaměřené studie vycházely především

---

22 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 400.

v časopise *Slovo a slovesnost*.

Co se týká jednotlivých oblastí onomastiky, v toponomastice se v období do konce druhé světové války objevuje jméno Antonína Profouse, jenž byl dalším ze žáků Jana Gebauera a z jehož publikací především vychází praktická část této bakalářské práce. Metodikou Gebauerovy školy se vyznačuje celé toponomastické bádání daného období, avšak s dvěma rozdíly: „znalost historických dokladů, srovnávacího materiálu, metod etymologie a jevů kontaktoých je znatelně vyšší; silně proniká (zvl. u jmen pomístních) zřetel k podobám z živého úzu.“²³

Specializací Antonína Profouse byla česká jména místní a pomístní, pokoušel se i o zrevidování českého úředního názvosloví. K tomu měla přispět a pomoci již několikrát zmiňovaná Místopisná komise. Nejvýznamnějším počinem tohoto autora jsou *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny I–IV*. Jedná se o monumentální dílo vycházející v letech 1947 až 1957 a obsahující 15 500 českých i německých jmen pro celkem 12 863 existujících i zaniklých sídel. „Slovník vybuoval základní materiálové východisko soudobé české a slovanské toponomastiky (a částečně i antroponomastiky), je nenahraditelným pramenem a vypracoval vzor lexikografického uspořádání. Poprvé byly systematicky citovány nářeční podoby jmen.“²⁴ Profous ve svých dílech přinesl i novou metodologii sběru dat a jejich zpracování.

V oblasti antroponomastiky, tedy bádání o vlastních jménech lidí, se zkoumala vrstevnatost a stáří jmen. Antroponyma měla totiž ve zmiňovaném období obdobnou funkci jako toponyma v období předcházejícím. Měla sloužit jako nástroj k lepšímu poznání národních dějin. Setkáváme se tedy s chronologizací i historickodialektologickým zájmem o jména osob. Významnými autory v této oblasti byli František Bergmann, Václav Flajšhans, Vojtěch Jirát, Josef Štefan Kubín, jenž se zaměřil i na domácké podoby apelativ, tedy hypokoristika, a další.

Jak již bylo naznačeno, dochází v tomto období k oddálení lingvistické a historické a topografické oblasti onomastiky. V rámci historické větve vychází další díla Aloise Sedláčka a především **Josefa Václava Šimáka**. Tento autor se zajímal o vztah pojmenování a osídlení. Významným počinem s velkým ohlasem bylo také jeho dílo *Pronikání Němců do Čech kolonizací v 13. a 14. stol.*, které vyšlo v roce 1938, tedy

---

23 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 401.

24 R. Šrámek, o. c. v pozn. 23, s. 406.

v období Mnichovské dohody, která na dlouhou dobu ovlivnila vztahy Čechů a Němců.

Dalším autorem v této oblasti, jehož díla se vyznačují přehledností a šířkou záběru, je **František Roubík**, který „jako první do svého oboru“ intenzivně vtělil onomastiku. Jeho *Přehled vývoje vlastivědného popisu Čech* (1940) je pro toponomastiku Čech nezbytným pramenem; *Příručka vlastivědné práce* (...) je dosud nepřekonána. Roubík znovuobrodil sběr pomístních jmen (...). Toponomastika se neobejde bez jeho *Soupisu map českých zemí* (...) a práce *Soupis a mapa zaniklých osad v Čechách* (1959).²⁵

Autorem řady systematických studií především o moravských a slezských místních a pomístních jménech je profesor **Ladislav Hosák**. Nejvýznamnějšími z jeho děl jsou *Historický místopis země Moravskoslezské* a *Historický místopis Moravy a Slezska*, v němž najdeme i proměny názvosloví.

Také historikové nepracující ve vlastivědě zařazovali do svých prací propria často ve velkém rozsahu, prohlubovala se interdisciplinárnost toponomastiky, zvýšila se kvalita oblastních historických prací, onomastika se stává předmětem přednášeným na vysokých školách. I toto jsou mimo jiné znaky onomastického bádání v letech 1913 až 1945.

„Ve dvacátých a třicátých letech měla vysokou úroveň německá onomastika, horlivě pěstovaná v Československu na pražské německé univerzitě a v četných německých regionálních střediscích. V ohledu germanistickém se sice cítila být součástí vědy v Německu, ale zároveň si byla vědoma sounáležitosti s českým prostředím, neboť kontakt mezi češtinou a němčinou se už od raného středověku realizoval také (často více než v rovině apelativ) ve jménech vlastních. Její metodologické novum tkvělo v propojení analýzy jmen sídlištních (Ortsnamen) a nesídlištních (Flurnamen) a jiných toponym s dějinami osídlení. Podrobně byl propracován časový a areálový aspekt.“²⁶

V oblasti německé onomastiky se setkáváme se sběrem pomístního názvosloví v německých oblastech, jehož organizátorem byl **Ernst Schwarz**, který mimo jiné rozvíjel i metodu vrstevnatého a areálového rozboru.

„Z pražské onomastické školy vzešly práce **Rudolfa Fischera**, pozdějšího zakladatele lipské onomastické školy a spoluvydavatele proslulé řady DS (*Deutsch-*

---

25 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 403.

26 R. Šrámek, o. c. v pozn. 25, s. 404.

slavische Forschungen zur Namenkunde und Siedlungsgeschichte, dosud 39 sv. Hojně využívá české onomastiky).²⁷

Další zlom v oblasti zkoumání vlastních jmen nastává v šedesátých letech minulého století. Onomastika se stává dílčí disciplínou české jazykovědy. S tím souvisí nutnost ustanovování metodologie, teoretických východisek, jež dle Šrámka spočívají na lingvistických hlediscích a vyplývají ze samotné onymie. Na etablování onomastiky jako vědním oboru má podíl i zařazování prací o vlastních jménech do institucí zabývajících se lingvistikou. Jedná se především o vysoké školy a Ústav pro jazyk český AV ČR, kde dokonce od roku 1969 nalezneme první samostatné vlastními jmény zabývající se pracoviště u nás. Česká onomastika se však neomezuje jen na území našeho tehdejšího státu. Stává se i součástí mezinárodního výzkumu, zejména slavistického a germanistického a dokonce nese podíl i na celoslovanském projektu. Čeští zástupci se stávají pravidelnými účastníky konferencí a kongresů. Za určité dovršení této etapy etablování onomastiky jako samostatné vědní disciplíny může být považováno její včlenění do *Encyklopedického slovníku češtiny* v roce 2002.

„Do definování vlastního jména uplatněním funkčních a propriálních sémantických kritérií zasáhl Pavel Trost. Studií *Zur Theorie des Eigennamens* (...) se u nás zahajují práce z obecné onomastiky a cituje se dodnes.²⁸

Již jsme se zmiňovali o díle Antonína Profouse. Práce tohoto i dalších autorů, jakými byli například Karel Oliva starší, Ivan Lutterer, Jaromír Spal, Karel Sedlák či již několikrát zmiňovaní Vladimír Šmilauer a Rudolf Šrámek, položily základy tzv. „české onomastické školy“.

Vladimír Šmilauer, jehož nejvýznamnějším dílem je *Osídlení Čech ve světle místních jmen* (1960) zabývající se vztahem mezi osídlením a onymii objeveně z hlediska strukturního, časového i areálového zřetele, je asi nejvýznamnější osobností české onomastiky, zejména vzhledem k její metodologii. Dodnes má vliv na podobu onomastického bádání nejen u nás, ale i ve světě a byl také inspirací pro mnohé další autory.

Z dalších prací „české onomastické školy“ jmenujme **Šrámkovu** *Soustavu místních jmen na severovýchodní Moravě a ve Slezsku*, **Luttererův** *Vývoj místních jmen*

---

27 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 405.

28 R. Šrámek, o. c. v pozn. 27, s. 406.

a osídlení v povodí Orlic či dílo, které je pro českou onomastiku považováno za vzorové, tedy **Sypalova Místní jména obyvatelská na -any**.

Onomastika se však nezabývá jen vlastními jmény místními a pomístními. Rozvíjí se nejen toponomastika, ale i antroponomastika. V této disciplíně, která se zabývá vlastními jmény živých bytostí, jsou za významné podle Šrámkova považovány především práce **Josefa Beneše** *O českých příjmeních* (1962), v níž se autor snaží o popis procesu vzniku příjmení a o jejich kategorizaci z pohledu formy a slovních základů. Za průkopnické dílo je pak považována práce **Jana Svobody** z roku 1964 *Staročeská osobní jména a naše příjmení*. „Stala se chloubou české onomastiky i lingvistiky a špičkovým dílem antroponomastiky slovanské. Objevně řeší vznik, funkce a struktury jmen, zejména rozvětvený systém hypokoristik, a vystihuje systémové uspořádání antroponymie.“²⁹

K rozvoji onomastiky mimo jiné přispělo i založení časopisu *Zpravodaj místopisné komise ČSAV* v roce 1960, u jehož zrodu stáli Vladimír Šmilauer a Jan Svoboda a jenž byl později přejmenován na *Onomastický zpravodaj ČSAV* a od roku 1995 nese název *Acta onomastica*. Již dříve však vycházely některé práce časopisecky. Jednalo se například o statě Romana Cikharta, Elišky Antošové-Čáňové, či práci Františka Cuřína, *Z dějin českých osobních jmen*, která byla zaměřena na výskyt křestních jmen v 15. a 16. století a na příjmení typu *Švec* a *Kovář*.

Cuřín byl jako přední český dialektolog mimo jiné specialistou na uplatňování právě nářečního zřetele v oblasti výzkumu vlastních jmen a jejich vývoje. Dalším jeho článkem je tak *Význam toponomastiky pro historickou dialektologii a Studie z historické dialektologie a toponomastiky Čech* z roku 1967, zabývající se i oblastně vymezenými topolexémy místních jmen. Vzniku příjmení je pak věnována kniha *Historický vývoj označování rodiny a rodinné příslušnosti v českých nářečích*, která vyšla v roce 1964.

Období po konci 2. světové války je rozvojovou fází i pro nelingvistickou část české onomastiky. **František Roubík** ve svém díle *Soupis a mapa zaniklých osad v Čechách* přináší pojednání o zanikání osad s využitím toponomastiky a i další autoři pracují s vlastními jmény místními a pomístními, se jmény řek, sídlišť, cest apod. Za všechny jmenujme Vladimíra Nekudu a jeho *Zaniklé osady na Moravě v období*

---

29 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 407.

feudalismu či práci historika a archeologa Rudolfa Turka z roku 1963 *Čechy na úsvitě dějin*. Výrazné uplatnění našla nauka o toponymech i v *Atlase československých dějin* z roku 1965 a také v oblasti historické kartografie, například v díle Ivana Honla *Toponymie v kartografických dílech*.

Již zmiňovaná Místopisná komise začala hned po skončení války provádět degermanizaci v oblasti sídlištního názvosloví a pokoušela se také o revizi pomístních jmen. „V r. 1959 byla ustanovena Onomastická komise při čsl. komitétu slavistů, čeští badatelé byli zvoleni do Mezinárodní komise pro slovanskou onomastiku při Mezinárodním komitétu slavistů a pověřeni vedením Slovanského onomastického atlasu (...) a řízením terminologické subkomise (...). R. 1963 se **Šmilauer** stal místopředsedou MKSO. R. 1966 se v Liblicích konala 1. česká onomastická konference. R. 1969 bylo v Ústavu pro jazyk český ČSAV založeno onomastické pracoviště. Intenzivně se počala rozvíjet spolupráce se Slovenskem.“³⁰

Na počátku 70. let vychází po Profousově slovníku další monumentální dílo české onomastiky, a to *Místní jména na Moravě a ve Slezsku* autorů Ladislava Hosáka a Rudolfa Šrámeka. Tato díla společně vytvořila úplný obraz české oikonymie z hlediska výkladového i historického a česká onomastika díky nim získala prvenství v žebříčku slovanských i evropských zemí. „Slovník vnáší do toponomastické lexikografie a do pojetí výkladů nové prvky a prosazuje výsledky bádání onomasticky teoretických: onymie se chápe jako jednota jazykových a mimojazykových jevů, vytváří strukturovaný celek, má produkční, časové a areálové vlastnosti a je součástí propriální sféry jazyka. Jednotlivá jména jsou její prvky. Systémově hodnotící zřetel převládá nad etymologickým.“³¹

V roce 1972 vychází v časopise *Slovo a slovesnost* stať Rudolfa Šrámeka *Toponymické modely a toponymický systém*, jež otevírá téma teoretické generalizace typických vlastností a jevů u vlastních jmen i užívání synchronního pohledu na danou tematiku.

Ve spolupráci s onomastikou z celkem dvanácti dalších zemí vzniká v kompetenci Místopisné komise ČSAV výchozí varianta *Základní soustavy a terminologie slovanské onomastiky*.

---

30 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 409.

31 R. Šrámek, o. c. v pozn. 30, s. 410.

Jak je patrné, 70. léta tvoří v návaznosti na předcházející desetiletí ve vývoji české bohemistiky určitý předěl. Setkáváme se především s tendencemi ke třídění, z nichž se postupně vyvinul pro českou onomastickou školu typický zájem o teoretickou problematiku. Tento znak naší onomastiky vychází především z množství zkoumaného materiálu, abstraktně i generalizovaně jsou pak postihovány veškeré vlastnosti vlastních jmen. „Teoretické studium se obírá vlastnostmi a strukturami propriální sféry (parasystému) jazyka a vyvolává nové požadavky na interpretaci, klasifikaci i na lexikografické zpracování atd. Obecné teorémy včleňují onomastiku do soudobé české jazykovědy, sbližují ji teorií s obecnou lingvistikou a pronikají do onomastiky mezinárodní. (...) Teoretická studia podnítila i terminologickou stabilitu a propracovanost onomastické lexikografie.“³²

Mezi z hlediska teorie nejvýraznější díla české onomastiky posledních desetiletí můžeme zařadit **Šrámkův** *Úvod do obecné onomastiky* (1999) či knihu *Synchronní a diachronní aspekty české onymie* (2004) **Milana Harvalíka**.

Česká onomastika se od sedmdesátých let 20. století vyznačuje také svou interdisciplinárností, s ohledem na časové zařazení a vývoj proprií a také na jejich fungování v běžné komunikaci. Badatelé se zabývají problematikou spisovnosti vlastních jmen a také jejich celkovým zařazením do systému jazyka. Vlastní jména se tak v druhé polovině 20. století stávají již samozřejmou součástí tehdejších učebnic gramatiky. S rozborem morfologie a deklinací vlastních jmen se tak setkáváme i v našich asi nejznámějších mluvnících, v *Mluvnici češtiny* a v *Příruční mluvnici češtiny*. Rejstřík proprií je součástí *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. V případech, kdy se jména vlastní stávají apelativy, případně přenesenými, jak je tomu například u substantiv *mecenáš*, *jidáš* apod., stávají se součástí *Slovníku spisovného jazyka českého*, jenž se zabývá i jejich výslovností, pravopisem a tvaroslovím. Zásady správného psaní vlastních jmen nalzáme i v jednotlivých vydáních *Pravidel českého pravopisu*.

Veškeré „nové teoretické poznatky [se] uplatňují v standardizační činnosti spjaté s proměnami repertoáru rodných jmen, grafikou exonym, podobami toponym v oficiálních lexikonech, na základních mapách České republiky apod. Do gramatických popisů češtiny nebo do školních učebnic češtiny (i zeměpisu,

---

32 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 411.

dějepis) se výsledky onomasticky teoretické práce dostávají jen povlovně a někdy i terminologicky nepřesně. Výjimkou je tu *Encyklopedický slovník češtiny* (2002).³³

Po roce 1990 vzniká mnoho děl, které se věnují různým aspektům a pohledům na onomastiku jako celek či její jednotlivé části. Setkáváme se tak se zájmem o jazykově kulturní aspekty, o včleňování cizích vlastních jmen do naší deklinační a derivační soustavy apod. Mezi nejvýznamnější díla zabývající se těmito problematikami řadí Rudolf Šrámek například knihu **Aleny Polívkové** *Naše místní jména a jak jich užívat*, práci **Miroslavy Knappové** *Naše a cizí příjmení v současné češtině* či stať *Vlastní jména v příručních mluvnících českého jazyka*, jež je součástí sborníku *Vlastní jména v mluvnících češtiny a v tradici českého mluvnictví*, jehož editorkami jsou Klímová a Kneselová.

Formování české onomastiky jako subdisciplíny jazykovědy bylo a je provázeno několika průvodními jevy. Navzdory interdisciplinárnosti bádání o propriích dochází k částečné redukci témat historických, a to na pouhé tři okruhy.

Reprezentantem prvního tematického celku, tedy vztahu mezi toponymy a zaniklými osadami je například dílo Libuše Olivové-Nezbedové *Pomístní jména a zaniklé osady*, jež vyšlo v roce 1978, či dílo Rudolfa Šrámka *Toponymie a výzkum zaniklých osad z roku 1973*.

Druhý tematický okruh zaměřený na vztah toponymie a osídlení nejlépe reprezentuje již zmiňované mezinárodně uznávané dílo Vladimíra Šmilauera *Osídlení Čech ve světle místních jmen*, jež vyšlo v roce 1960. Dále mezi zástupce tohoto okruhu Šrámek řadí dílo historika Zdeňka Boháče *Dějiny osídlení středního Povltaví v době předhusitské* a také, v souvislosti s etablováním české onomastické školy, již zmiňovanou knihu Ivana Lutterera *Vývoj místních jmen a osídlení v povodí Orlic*.

Třetí tematický celek se věnuje vlastním jménům katolických budov. Ty své názvy získávají nejčastěji podle světce, který nad nimi má držet ochranu, dále podle biblických událostí a výjevů apod. Do této kategorie řadíme například práci Zdeňka Boháče.

K výuce onomastiky jako součásti studijních programů filozofických a pedagogických fakult vysokých škol slouží díla Šmilauerova, Šrámkova, Kubův *Úvod do nauky o vlastních jménech* či Pastyříkova *Vlastní jména v literatuře a škola* a *Sbírka*

---

33 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 411–412.

užitečných materiálů pro onomastické semináře.

K etablování samostatné onomastiky fakticky přispívá také její internacionalizace. „Zejména v posledních dvaceti až třiceti letech se do mezinárodní onomastiky dostávají české práce z teorie, typologie a klasifikace proprií, onomastické lexikologie, lexikografie, gramatiky a terminologie (...). Děje se tak publikováním a přednáškami v slovanském i neslovanském zahraničí, účastí na onomastických kongresech a konferencích a autorstvím v mezinárodních projektech (...). Zástupci české onomastiky jsou pravidelně voleni do *Mezinárodní komise pro slovanskou onomastiku* při *Mezinárodním komitétu slavistů* (...) a do *International Comitee of Onomastic Sciences* (...), v obou zaujímají důležité funkce. Velmi významná je účast české onomastiky na činnosti *Pracovní skupiny pro geografické názvosloví při OSN* a její *Skupiny pro exonyma*.“³⁴ Členy těchto významných institucí byli kupříkladu Vladimír Šmilauer, Rudolf Šrámek, Milan Harvalík či Libuše Olivová-Nezbedová nebo Miloslava Knappová. Různé instituce a konference i semináře zaměřené na problematiku vlastních jmen pak nalezneme i v našem českém prostředí. Za všechny jmenujme onomastická oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR v Praze a v Brně, dále Místopisnou komisi, z konferencí a seminářů pak vybíráme *III. českou mezinárodní onomastickou konferenci „Onymické systémy“* pořádanou v roce 1993 a mnoho dalších. Z uvedeného je zřetelně vidět, že české onomastické bádání je v České republice dobře zajištěno.

---

³⁴ R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 420–421.

Toponomastika

Existují mnohé způsoby dělení proprií a onomastiky celkově. V této práci budeme vycházet z rozdělení, jež ve svém *Úvodu od obecné onomastiky* nabízí Rudolf Šrámek. Základní klasifikace vychází z druhové povahy vlastních jmen. Z tohoto hlediska členíme propria na geonyma, bionyma a chrématonyma. Onomastiku pak na geonomastiku, bionomastiku a chrématonomastiku.

Bionyma je souhrnné označení pro vlastní jména živých objektů upevněných v sociálních, společenských vztazích. Do bionymického plánu řadíme antroponyma, theonyma, zoonyma a další.

Chrématonymický plán, jenž je podle Šrámka pro českou onomastiku specifický a rozvíjí se až od konce sedmdesátých let minulého století, implikuje propria označující objekty, jevy a vztahy vzniklé některou z lidských činností. Může se jednat o činnost politickou, společenskou, ekonomickou apod. Mezi chrématonyma řadíme například vlastní jména výrobků, společenských jevů a institucí a jiné.

Pro tuto práci bude stěžejní plán „geonymický, zahrnující všechny třídy toponym, tj. jména onymických objektů na povrchu země (a geomorfologických útvarů pod ním), a kosmonym, tj. jména nebeských těles a útvarů na nich. Geografické objekty jsou postižitelné kartograficky, neboť se vyjadřují na mapových dílech.“³⁵

Geonomastika je dále podle předmětu svého zkoumání členěna na kosmonomastiku a toponomastiku. **Toponomastika** zahrnuje dvě velké skupiny onym, a to **oikonyma**, tedy vlastní jména osídlených objektů, obydlí i zpustlých, kam řadíme domy, sídliště, vsi, města, hrady, zámky apod. Druhou skupinou jsou **anoikonyma**. Jak již název napovídá, jedná se o propria označující neosídlené objekty. Anoikonyma zahrnují hydronyma, agronyma označující ekonomicky využívané plochy, hodonyma pojmenovávající komunikační spoje, oronyma, tedy onyma pro vertikální členění povrchu země, a choronyma, což jsou propria, jimiž označujeme přirozeně nebo lidskou činností vytvořené „části zemského povrchu, které nejsou pojmenovány anoikonymicky.“³⁶ Do této podskupiny řadíme vlastní jména pouští, regionů a světadílů, a dále zemí, států, krajů, regionů apod.

---

35 R. Šrámek, *Úvod do obecné onomastiky*, Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 16.

36 R. Šrámek, o. c. v pozn. 35, s. 163.

Jak vyplývá z předchozí kapitoly, toponomastika je asi nejdéle a nejvíce prozkoumanou oblastí onomastiky. Většina onomastických děl se týká osídlení, místních či pomístních názvů apod. Navzdory tomu však v roce 1963 Ivan Lutterer v časopise *Naše řeč* poznamenal: „Potřebu získat a vychovat nové pracovníky v onomastice pociťujeme dnes v Československu zvláště naléhavě. Studium vlastních jmen, na prvním místě zeměpisných, dostává se totiž v širokém mezinárodním měřítku stále více do popředí odborného zájmu. Slovanská věda má však zatím v tomto nástupu jisté zpoždění, jež je u nás způsobeno tím, že není dost odborně vzdělaných pracovníků, hlavně mladších.“³⁷ V tomtéž roce však, jak již bylo zmíněno, vyšlo dílo profesora Vladimíra Šmilauera *Úvod do toponomastiky*. Od sedmdesátých let se pak, pravděpodobně v závislosti na tomto díle, toponomastika široce rozvíjí, a to několika směry. Prvním směrem je vydávání slovníků vlastních jmen zeměpisných. Jedná se o publikace odborné i populárně naučné, například o *Původ zeměpisných jmen* autorů Lutterera, Kropáčka a Huňáčka či o *Zeměpisná jména Československa* autorů Lutterera, Majtána a Šrámka. Nejvýznamnějším dílem tohoto směru je však společné dílo Ladislava Hosáka a Rudolfa Šrámka *Místní jména na Moravě a ve Slezsku*, již také zmiňované v předchozí kapitole.

Toponomastika se také ubírá směrem k ucelenému seznamu a následnému zpracování pomístních jmen. „Teprve od počátku šedesátých let (...) proběhl úspěšně celostátní soupis, iniciovaný Místopisnou komisí (V. Šmilauerem) – v Čechách z více než 86% obcí asi půl milionu záznamů, na Moravě a ve Slezsku z 96 % obcí okolo čtvrt milionu záznamů.“³⁸ Na sběru těchto dat se mimo jiné podíleli i posluchači různých univerzit. Studenti bohemistiky v Českých Budějovicích se na soupisu podíleli od roku 1971. Výsledky tohoto sběru pomístních jmen, který patří k největším projektům českého a možná i slovanského onomastického bádání, můžeme nalézt v digitalizované podobě. Významnými díly reprezentujícími tento směr jsou například *Index lexikálních jednotek pomístních jmen v Čechách* a *Retrogradní index lexikálních jednotek pomístních jmen v Čechách* (1991), jejichž autorkami jsou Libuše Olivová-Nezbedová a Jana Matúšová, či na teorii zaměřená kniha Jany Pleskalové *Tvoření*

---

37 I. Lutterer, *Základní příručka toponomastického studia*. *Naše řeč*, 1963, roč. 46, č. 5, s. 248. Dostupné také z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4978>>.

38 R. Šrámek, *Onomastika*. In: J. Pleskalová – M. Krčmová – R. Večerka – P. Karlík (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007, s. 412.

pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku (Jinočany 1992).

Další směr toponomastiky zahrnuje zájem o tzv. topolexémy, mezi něž řadíme například *alej*, *brd-*, *brod-*, *cíp-*, *dub-*, *mokr-* a mnoho dalších. O topolexémy a zaniklá obecná jména ustálená v toponymech se ve svých dílech zajímají kupříkladu Karel Oliva starší, Jana Malenínská, Pavel Štěpán a další badatelé.

Posledním směrem, kterým se česká toponomastika v posledních desetiletích ubírá, je studium o typech toponym. Typologii pomístních jmen, jejich systematické analýze, deminutivním toponymům, tvoření anoikonym a dalším problémům tohoto směru se věnují díla Vladimíra Šmilauera, Ivana Lutterera, Rudolfa Šrámka, dále Bedřicha Témy či Jany Pleskalové.

Mikroregion Milevsko

„Region leží na severovýchodním okraji Jihočeského kraje, je vzdálen vzdušnou čarou cca 80 km od Prahy, 60 km od Č. Budějovic, 25 km od Písku a 20 km od Tábora. Z hlediska nadřazené sídelní struktury se tento region nachází v jistém „vakuu“, a to vzhledem k relativně velké vzdálenosti vyšších center osídlení od svého území. Proto se o nadregionální vliv na dané území do jisté míry dělí Písek s Táborem a současně se značně zvýrazňuje centrální úloha města Milevska.“³⁹

Ráz krajiny tohoto mikroregionu je spíše kopcovitý, s mírně vlhkým a mírně teplým podnebím s chladnější zimou. Více než polovinu z celkové rozlohy 385 km² tvoří zemědělská půda.

Počet obyvatel se pohybuje kolem 20 000. Toto číslo však narůstá především během turistické sezony. Mikroregion Milevsko je totiž pro své příjemné klimatické podmínky, mnohé pěší i cyklistické trasy, a především pro své kulturní a historické památky, ze kterých zde jmenujme například premonstrátský klášter v Milevsku, známý poutní kostel v Sepekově či v roce 2013 nově otevřený zážitkový park Zeměráj, vyhledávanou turistickou oblastí.

Všechny obce tohoto regionu s výjimkou Milevska mají méně než 2000 trvale přihlášených obyvatel. Celkem 25 těchto obcí tvoří *Svazek obcí Milevska*, který vznikl v dubnu roku 1997. Členy tohoto dobrovolného svazku obcí milevského mikroregionu, jehož hlavním cílem je zlepšení společenského a hospodářského rozvoje celé oblasti, jsou: *Bernartice, Borovany, Božetice, Branice, Hrazany, Hrejkovice, Chyšky, Jetětice, Jickovice, Kovářov, Křižanov, Kučeř, Květov, Milevsko, Okrouhlá, Osek, Přeborov, Přeštěnice, Sepekov, Stehlovice, Veselíčko, Vlksice, Zbelítov, Zběšičky* a *Zhoř*.

---

³⁹ *Brožura Mikroregion Milevsko* [online], [cit. 17. 6. 2014], Svazek obcí Milevska, dostupné z WWW. <http://www.sdruzeni-milevsko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=500034&id_dokumenty=26665>.

Bernartice

Obec Bernartice leží ve vzdálenosti asi 11 km od Milevska. Jedná se o jednu z největších obcí Svazku. Počet obyvatel byl podle Ministerstva vnitra České republiky k 1. 1. 2014 1288. Místními částmi obce jsou *Bilinka, Bojenice, Svatkovice, Rakov, Jestřebice, Kolišov, Srlín a Zběšice*.

Bernartice, které byly od roku 1636 městysem, leží v nadmořské výšce 469 metrů na hlavní silnici spojující Písek a Tábor.

První dochovaná písemná zmínka o tomto rodišti lékařky, působící mimo jiné i v Bagdádu u královské rodiny, Vlasty Kálalové-di Lottiové, pochází z roku 1251. Jedná se o záznam v Kosmově kronice, týkající se bernartického kněze Martina.

„Osada vznikla kolem starobylé tvrze, kterou založili páni z Bernardic. Byli příbuzní Rožmberků a připomínají se již r. 1125. V letech 1293 až 1318 se uvádí Bernart z Bernardic, který měl za manželku Dobroněhu z Kamberka. Ten přestavěl tvrz a založil r. 1293 městečko. V letech 1347 – 1352 se připomíná Bušek z Bernardic.“⁴⁰ Dalšími majiteli panství byli například Dobeš z Bernardic, Kunrát z Chvojna, později psaný z Bernardic, Mikuláš Krchleb, Bechyňové z Lažan či jezuitská kolej u svatého Klimenta v Praze a další.

Bernartice mají vzhledem ke svému stáří velice bohatou historii. Zlomové však pro ně byly především války. Třicetiletá válka pro ně znamenala velkou redukci obyvatelstva. V průběhu 2. světové války měly být Bernartice kvůli tomu, že tři jejich rodáci byli členy zahraniční armády ve Velké Británii, dokonce postiženy stejným osudem jako Lidice. Přestože Bernartice nakonec nebyly srovnány se zemí, mnoho zdejších občanů zemřelo na nacistických popravističích. „Na samém konci války dne 8. května 1945 bylo při střetnutí s ustupujícími jednotkami SS v Bernarticích zabito 36 osob.“⁴¹ Mezi těmito zabitými byli i manžel a děti již zmiňované doktorky Vlasty Kálalové-di Lotti. Tato žena ovládala asi třináct cizích jazyků, napsala velké množství odborných statí, zajímala se o tropické nemoci a entomologii a v roce 1925 dokonce založila i českou nemocnici v Bagdádu.

---

40 J. Kytka, *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*, Milevsko: Klub českých turistů, 1940, s. 199.

41 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998. s. 14.

Mezi místa, která v Bernarticích určitě stojí za pozornost, patří kostel sv. Martina, barokní morový sloup, pomníky obětem obou světových válek, kaplička zasvěcená svatému Floriánovi či barokní kostelík sv. Rozálie.

„Místní jméno Bernartice se v českých zemích vyskytuje sedmkrát. První historicky známá zmínka je o Bernarticích, které leží asi deset kilometrů jihovýchodně od románského hradu Přimda na Tachovsku a pochází z roku 1158. Je tedy téměř o sto let starší než první známá sbírka o Bernarticích v jižních Čechách. Zakladatel Milevského kláštera Jiří (...) měl původně svůj majetek také poblíž Přimdy. Nedaleko tohoto hradu leží i obec Borovany, (...) Osady Bernartice a Borovany mohly být v kolonizačním vztahu s osadami stejného jména v jižních Čechách. Protože západočeské teritorium Jiřího z Milevska bylo zřejmě kolonizováno dříve než zalesněné okolí Milevska, mohlo by se usuzovat, že kolonizátoři, kteří přišli s Jiřím nebo za Jiřím z Milevska, přinesli do jižních Čech i jména nově vzniklým osadám. Bernartice poblíž Milevska mohly tedy být pojmenovány po zakladateli nebo majiteli Bernartic u Přimdy, jímž byl pravděpodobně kastelán (tehdy velitel hradu) na Přimdě. (...) Skutečný původ místního jména jihočeských Bernartic nebude už asi nikdy vyjasněn. Právě tak jako přesnější doba jejich vzniku.“⁴² S největší pravděpodobností se ale tato původně farní obec stala sídlem jistého *Bernarta*, po kterém obyvatelé obce získali jméno *Bernartici* a obec pak pojmenování *Bernartice*. Místní jméno *Bernartice* prošlo mnohaletým vývojem. Jeho podoby vypadaly podle slovníku Antonína Profouse i takto: *Bernartycz*, *Bernharticz*, *Bernarditz*, *Bernardicze*, *Bernardice* a jiné. „Tvar *Bernardice* [se] vyskytuje až v německých spisech za českého národního úpadku. Jméno bylo tehdy násilně upravováno podle latinského OJ *Bernardus*.“⁴³ Současný název nese obec od roku 1923.

Borovany

„Původně šlo asi o ves uprostřed lesů. Připomínají se už v r. 1219. Jejich osud býval často spojen s osudem Bernartic. Koncem 14. století se synové Kunráda z Chvojna a na Bernarticích psali „vladykové z Borovan“ a patrně každý si tu postavil

---

42 F. Mikolášek, *Bernartice*, Pelhřimov: Obecní úřad Bernartice, 2001, s. 50.

43 A. Profous, *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: A – H; 1. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1947, s. 55

svou tvrz. Po husitských válkách patřil borovanský dvůr majiteli Bernartic Mikuláši Krchlebcovi, ves Podolcům z Podolí. Když v r. 1477 koupil Burjan z Lažan Bernartice, spojil Borovany pod jednu správu. Od poloviny 16. století byl borovanským pánem Adam Bechyně z Lažan, který postavil třetí tvrz. Jeho vnuk Oldřich prodal v r. 1623 Borovany jezuitskému řádu, který je připojil k bernartickému statku. Ves silně a opakovaně trpěla ve třicetileté válce.⁴⁴ Po této válce klesl počet stavení i obyvatel.

V současnosti žije v *Borovanech* více než 200 obyvatel. V obci se nachází 101 popisných čísel, z nichž je 75 trvale obydlených a ostatní slouží jako rekreační chalupy. Webové stránky obce uvádí, že katastr Borovan má výměru 637 ha.

Název obce může souviset se zmiňovanou polohou uprostřed borových lesů, Profous však uvádí, že jméno *Borovany* značí ves lidí, kteří bydlí v *Borové*. Toto místní jméno „vzniklo příponou *-janinъ, -jane* ze základu *Borová*“⁴⁵ Další možný výklad názvu obce souvisí s Jiřím z Milevska, osadou Borovany nedaleko hradu Přimda a možnou kolonizací, tak jak bylo zmiňováno u původu místního jména Bernartice.

Božetice

První zmínky o obci situované asi 6 kilometrů východně od Milevska v mírném údolí v nadmořské výšce 449 metrů pocházejí z roku 1291. Majiteli obce byli postupně rody Vítkovců, Rožmberků a Švamberků a jako poslední vlastnil *Božetice* milevský klášter.

Božetice, jimiž protéká říčka *Smutná* a jež se pyšní památkově chráněnou lípou, výklenkovou kaplí a kapličkou Nejsvětější Trojice, mají v současnosti asi 355 obyvatel. Jihovýchodním směrem od obce byl v minulosti dolován grafit a kaolín.

August Sedláček uvádí jako původní název obce „*Božitici*“, od osobního jména *Božaty*, avšak v mluvě lidu *Bozetice*.⁴⁶ Především starší generace používá depalatalizovaný název dodnes. Podle Antonína Profouse je toto místní jméno odvozeno od osobního jména *Božata* či *Božeta*. Božetice byly pravděpodobně vsí lidí Božatových.

---

44 F. Mikolášek, *Bernartice*, Pelhřimov: Obecní úřad Bernartice, 2001, s. 36.

45 A. Profous, *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: A – H; 1. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1947, s. 125.

46 A. Sedláček, *Místopisný slovník historický Království českého*, 2. vyd., Praha: Argo, 1998, s. 52.

Branice

Obec vznikla pravděpodobně již v druhé polovině 13. století. První zmínky o *Branicích* však pocházejí až z roku 1306 a první písemná zmínka o této vesnici, ležící v rovinaté krajině ve vzdálenosti asi 7 kilometrů jihozápadně od Milevska, pochází dokonce až z roku 1448.

„Dějiny obce jsou společné se vsí Stehlovice. Až do r. 1736 existovala rychta branická, k níž náležely *Jickovice, Velká, Vosek, Kučeř, Květov, Rukáveč, Branice, Stehlovice, Jetětice, Vosej* a j.“⁴⁷ *Branice* byly v průběhu historie součástí milevského premonstrátského dominia i zvíkovského panství. Následně byli majiteli vsi Rožmberkové a Švamberkové. Od roku 1719 až do vzniku republiky patřila ves Schwarzenbergům.

V současnosti má obec podle údajů Ministerstva vnitra České republiky kolem 280 obyvatel. Nachází se zde mateřská škola, sportovní areál, kulturní dům a další. Z památek můžeme jmenovat především tři kapličky, a to sv. Kříže, sv. Václava a v roce 2006 místními nadšenci ze spolku Vejrovské zemanství postavenou kapli zasvěcenou svatému Saturninovi. V *Branicích* také mimo jiné funguje sbor dobrovolných hasičů, myslivecké sdružení Bor, Sokol *Branice* a další organizace, které se podílejí na bohatém kulturním, společenském a sportovním dění v této obci.

Místní jméno *Branice* podle Profouse opět souvisí s tím, že jde o „ves lidí *Branových*.“⁴⁸

Hrazany

Hrazany leží ve Středočeské pahorkatině v nejsevernější části našeho kraje. V minulosti se tato obec skládala z 5 osad: *Hrazany, Hrazánky, Dobrošov, Mašov* a *Kojetín*, dnes ji tvoří 4 části: *Hrazany, Hrazánky, Dobrošov* a *Klisinec*, který byl připojen až v roce 1964.

První písemná zmínka o obci Hrazanské, konkrétně o *Dobrošovu*, pochází z roku 1216. O čtyři roky později, v roce 1220, je zaznamenána první písemná zmínka

---

47 J. Kytka, *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*, Milevsko: Klub českých turistů, 1940, s. 198.

48 A. Profous, *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: A – H; 1. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1947, s. 144.

o *Kojetíně*, a to v souvislosti s jeho prodejem milevskému klášteru. Osadu prodal Vítek z Prčice, jemuž patřila v rámci dědictví po jeho otci. „Za dob poddanských patřily tyto vsi pod rychtu kovářovskou, od níž se později oddělila samostatná rychta hrazanská. Tato rychta podléhala nejprve zvíkovskému a později orlickému panství a existovala až do roku 1848.“⁴⁹

Hrazany měly k 1. lednu tohoto roku 269 obyvatel. Dodnes můžeme v Hrazanech a okolí objevit dřevěná stavení. V každé z místních částí pak stojí kaple. Najdeme zde i několik památných lip, kamenných křížů a množství žulových skalisek. Zpracování žuly, kamenictví, zednictví a zemědělství bývalo pro místní obyvatele hlavním zdrojem obživy.

Místní jména původních osad „jsou odvozena od jmen osob. *Kojetín* má jméno od *Kojaty*, *Mašov*, dříve *Mášov*, od *Máši*, kterážto jméno se v Hrazanech až do poslední doby udrželo. *Dobrošov* od *Dobroše*. *Hrazany* mají své jméno buď od toho, že byly postaveny na místě hrazeném již od přírody, mezi dvěma zalesněnými vrchy na severu i na jihu a mezi bažinami na východě, anebo od staročeského jména *Hzran*, které je uvedeno i v nápisech pánů u Hodějova na klenbě presbytáře kostela sv. Jiljí v Milevsku, kde je jmenována Dorota Hrzanka z Harasova.“⁵⁰ Antonín Profous podává zcela jiný výklad místního jména *Hrazany*. Podle něj se jedná o ves lidí, kteří bydlí nedaleko hradu, tzv. *hrazanů*.

„Osada *Hrazánky* je mladší než *Hrazany*, o čemž svědčí její odvozené jméno (*Hrazánky* – malé *Hrazany*) a starší než *Dobrošov*, protože zabrala rovinatou půdu až po samý *Dobrošov*. Osada *Dobrošov* byla zvána také *Dobrotěšice*.“⁵¹

Hrejkovice

Hrejkovice, nacházející se asi 6 kilometrů západně od Milevska, mají také velice dlouhou historii. První písemná zmínka pochází již z roku 1216. Podle archeologických nálezů je však možné, že oblast byla osídlena již od 9. století. Obec patřila nejdříve pražským biskupům, dále panu Jiřímu z Milevska a následně milevskému klášteru.

---

49 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998. s. 15.

50 J. Kytka, *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*, Milevsko: Klub českých turistů, 1940, s. 139.

51 J. Kytka, o. c. v pozn. 50, s. 139.

Císař Zikmund pak okolo roku 1430 zastavil obec „Matěji Brusovi z Kovářova, jehož dcera Machna je vzdala (1455) Janovi Předbořovi z Radejšína. Od tohoto dostaly se l. 1461 Janovi z Rožmberka a připojeny ke Zvíkovu.“⁵²

V současné době patří k obci *Hrejkovice* 3 místní části: *Chlumek*, *Níkovice* a *Pechova Lhota*. Obec měla na začátku letošního roku více než 480 obyvatel. Nalezneme zde státem chráněnou lípu a dub, v Hrejkovících, Níkovících a Pechově Lhotě stojí na návsi kaple. Oblast se pyšní i roubenými stavbami, selskými štíty na některých budovách. V samotných Hrejkovících stojí pomník věnovaný obětem 1. světové války.

„Hrejkovicko bývalo chudším krajem, kde se obtížně získávalo živobytí. Kromě obvyklého zemědělství se zde v minulosti rozšířilo hlavně řemeslo kamenické, díky množství kvalitní žuly v okolí. Zajímavostí je, že jí bylo použito i v minulém století při znovuoživení gotických arkád na Zvíkově.“⁵³ V okolí se dokonce v minulosti pěstovala i vinná réva.

Místní jméno obce mělo v průběhu vývoje mnohé podoby: *Graycovice*, *Reykovice*, *Rejkovice*, *Hraykowicz*, *Regkowicze*, *Hregkowitz* a další. Název *Hrejkovice* pochází až z roku 1854. Podle prvního dílu práce Antonína Profouse *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny* se jednalo o ves lidí *Hrajkových*. Během vývoje jazyka došlo ke změně stejnoslabičného *aj* v *ej*. Odtud pak ves lidí *Hrejkových*, tedy *Hrejkovice*.

Chyšky

Chyšky leží v kopcovitém terénu v nadmořské výšce 673 metrů, jsou tedy jednou z nejhůš položených obcí mikroregionu Milevsko. Obec v současné době slučuje 20 osad a její katastrální výměra je 3029 ha. Počet obyvatel k 1. lednu 2014 byl podle MV ČR 1067.

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1291, kdy byla majetkem pražského biskupství. Během vývoje patřila ves celé řadě vrchností, jmenujme například Rožmberky, rytíře Doudlebské z Doudleb, hraběte Václava Norberta Kinského a další.

---

52 A. Sedláček, *Místopisný slovník historický Království českého*, 2. vyd., Praha: Argo, 1998, s. 294.

53 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998. s. 16.

V současnosti se v obci mimo jiné nachází mateřská a základní škola, obecní knihovna, kulturní dům, sportovní areál a další. Jedná se o turisty poměrně vyhledávanou oblast, a tak zde nalezneme cyklo i turistické trasy. Mezi nejvýznamnější památky patří farní kostel svatého Prokopa z poloviny 13. století, který se pyšní barokní kazatelnou a cínovou křtitelnicí. „Před kostelem stojí pomník padlým účastníkům 1. světové války, kteří pocházeli z *Chyšicka* – byl postaven roku 1922 a uvnitř jsou zazděny životopisy všech padlých.“⁵⁴ Na *Chyšecku* můžeme také vidět židovský hřbitov a základy židovské synagogy. Ve většině osad se nacházejí kapličky pocházející převážně z 19. století.

Chyšky byly v minulosti nazývány *Malou Chyškou* nebo *Malou Chýší*. O původu názvu se nedochovaly zprávy, můžeme však usuzovat, že toto místní jméno souvisí s tím, že *Chyšky* „byla malá vesnička, skrytá mezi hustými lesy a snad vzniklá kolem malé chaloupky, chýšky.“⁵⁵ Přívlastek Malá měl sloužit k rozlišení s Chyškou nedaleko Pacova. Ta nesla přívlastek Velká. „Původní singulárový tvar *Chyška* (...) přešel již ve 14. století do plurálu; v kancelářích však se někdy vyskytoval dále v singuláru a proto byl k němu v nové době přidán přívlastek *Malá* na rozlišení od předešlé vsi u Pacova.“⁵⁶

Jetětice

První písemná zmínka o obci obklopené lesy pochází z roku 1251. Archeologické nálezy z oblasti však pochází již z doby neolitické a středověku. „Minulost obce byla poznamenána velkým požárem, při němž roku 1857 téměř celá ves vyhořela. Usedlosti i rodinné domky jsou tedy vesměs mladšího data, stejně jako kaplička Panny Marie, kterou dala obec vystavět roku 1911. V jejím sousedství byl v roce 1924 postaven pomník obětem 1. světové války.“⁵⁷

Jetětice jsou situovány na železniční trase spojující Tábor a Ražice, asi 11 kilometrů jihozápadně od Milevska. Počet obyvatel se pohybuje okolo 290 a k obci patří 2 osady: *Jetětické Samoty* a *Červená nad Vltavou*. Právě v *Červené nad Vltavou* se nachází zajímavá technická památka, a to 253 metrů dlouhý železniční most, jehož

---

54 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998. s. 18.

55 J. Kytka, *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*, Milevsko: Klub českých turistů, 1940, s.150.

56 A. Profous, *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: CH – L; 2. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1949, s. 85.

57 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998. s. 19.

stavba začala v roce 1886 a do provozu byl následně uveden v roce 1889. Zajímavostí *Jetetic* je také to, že se zde nachází vlakové nádraží i zastávka. Nádraží nalezneme v *Červené*, v *Jeteticích* pak samotnou obcí vystavěnou železniční zastávku.

Jetětice nesly v průběhu vývoje tyto obdoby svého dnešního pojmenování: *Getieticze*, *Gietieticze*. „Původní tvar tohoto MJ byl nejspíše *Dětětice* = ves lidí *Děťatových*. Disimilací obou zubnic *Děť-* v *Jet’-* vzniklo jm. *Jetětice*.“⁵⁸

Jickovice

První písemná zmínka o obci, které se říkalo i *Vickovice*, pochází pravděpodobně z roku 1220, kdy zde sídlil Přibyslav z *Vickovic*. V první polovině 14. století patřila jedna část obce vladykům a druhá klášteru v *Milevsku*. Vladycká část se později stala majetkem břevnovského kláštera. Majiteli obce byli v průběhu staletí i *Zmrzlikové*, *Švamberské*, *Šternberské*, *Eggenbergové*. Posledními vlastníky byli až do roku 1848 *Schwarzenbergové*.

Jickovice, které se nacházejí v nadmořské výšce 414 metrů, leží v kotlině asi 10, 5 kilometrů západně od *Milevska*. Počet trvale žijících obyvatel byl na začátku roku 2014 podle údajů Ministerstva vnitra ČR 115. V obci se v současnosti nachází kaplička *Nanebevzetí Panny Marie*, jež byla postavena mezi léty 1883 – 1884 a vysvěcena v roce 1890. Nejstarší budovou v *Jickovicích* je pravděpodobně knížecí myslivna. První zmínka o této stavbě, která je v současnosti majetkem soukromého vlastníka, pochází z roku 1241. V obci funguje obecní knihovna založená v roce 1905 stejně jako místní sbor dobrovolných hasičů.

Obec nalezneme v různých publikacích pod názvy *Ickovice*, *Jickovice* či *Vickovice*. Původní tvar místního jména této obce byl pravděpodobně *Vieckovice*. Jednalo se o „ves lidí *Vieckových*“. Os. jm. *Viecek* (...) bylo domácí zkratkou nejspíše os. jména *Viecemil*. Ve výrazu ‘v *Vieckovicích*’ splývala obě v (*Vieckovicích*) a pak bylo počáteční V- pokládáno za předložku a oddělováno. Tak vzniklý tvar *Jéckovice* i *Jieckovice* se potom zúžil v *Jickovice*. Konečně analogií podle slov, která mají na začátku spisovné *ji-*, ale v nářečí jihočeském *i-*, změnilo se i jméno *Jickovice*

---

58 A. Profous, *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: CH – L; 2. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1949, s. 136.

v *Ickovice*.⁵⁹ Toponymum *Jickovice* nalezneme v úředních záznamech od roku 1854, od roku 1886 pak *Ickovice*. V dnešní době nese obec opět název *Jickovice*.

Kovářov

Obec, jež se v roce 2004 stala Vesnicí České republiky, se nachází na pravém břehu řeky Vltavy v Středočeské pahorkatině asi 11 kilometrů severozápadním směrem od Milevska. Obec patří v rámci Svazku obcí Milevska k nejpočetněji osídleným. Údaje MV ČR hovoří o 1432 obyvatelích. Ke *Kovářovu* náleží celkem 16 osad.

Oblast *Kovářovska* byla podle archeologických nálezů osídlena již v 9. století. První písemná zmínka však pochází až z roku 1220. V této době pobýval na zdejší tvrzi vladyka jménem Budilov z Kovářova. Z dostupných pramenů víme, že další z kovářovských vladyků – Rynart zemřel v roce 1318. Dalšími vlastníky obce byli táborští měšťané, či již známé rody jako například Švamberkové, Eggenbergové a Schwarzenbergové. Historii obce poznamenala mimo jiné třicetiletá válka a také morová epidemie v 70. letech 18. století. Naopak největšího rozkvětu dosáhla obec v 17. a pravděpodobně v první polovině 18. století.

V současné době funguje v *Kovářově* škola, pošta, obecní knihovna, zdravotnické zařízení i obecní policie. *Kovářovsko* je vyhledávaným turistickým cílem nejen pro svou Naučnou stezku. Přímo v Kovářově nalezneme kostel Všech svatých pocházející z počátku 13. století, dále sousoší Kalvárie, jejímž autorem je sochař Brokoff, barokní faru, sochu svatého Jana Nepomuckého či židovský hřbitov. V místních částech a blízkém okolí se pak nacházejí kostely, kostelíčky a kapličky, pomníček letce Václava Pešičky, roubené chalupy, zbytky středověkých tvrzí, rozhledna Onen svět, zážitkový park Zeměráj a mnoho dalších zajímavých míst.

V obci funguje mnoho spolků a sdružení. Mezi nejvýznamnější patří Jihočeský folklorní soubor Kovářovan, jehož součástími jsou například dětský soubor Kovářovánek a divadelní společnost Podkova. Soubor každoročně pořádá Jihočeský folklorní festival Kovářov.

Obcí nesoucích název *Kovářov* nalezneme na našem území několik. Profous uvádí, že toto toponymum je pravděpodobně „utvořeno podle starých jmen typu

---

59 A. Profous, *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: CH – L; 2. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1949, s. 144.

Benešov.⁶⁰ Toto proprium je pravděpodobně odvozeno od apelativa *kovář*, případně od příjmení *Kovář*.

Křižanov

Křižanov je jedna z nejmenších obcí Svazku, má necelých 100 obyvatel. Tato obec leží v nadmořské výšce 488 metrů asi 7 kilometrů jižně od Milevska. Ačkoliv se jedná o malou vesnici, nalezneme zde obchod, pohostinství i knihovnu. Lidé tu žijí kulturně pestrým životem. K památkám patří socha Panny Marie s Ježíškem na vysokém kamenném sloupu, jenž stojí na jižním okraji obce, či kaplička na návsi.

První zmínky o vsi *Křižanov* nalézáme v roce 1431, „kdy patřila pod správu rožmberských, později pak švaberských úředníků na Zvíkově. V roce 1570 Kryštof ze Švamberka vesnici zastavil (...) paní Anně Kalenicové z Mirovic. Její manžel Bohuslav o pět let později ves a rybník od Švamberka koupil. Po roce 1603 se *Křižanov* dostal jako zástava od zadlužených Kaleniců do majetku bechyňského pána Adama ze Šternberka. V srpnu 1635 věnoval bechyňský pán *Křižanov* spolu s dalšími obcemi vychovateli svých synů Alexandru Günterhalovi jako odměnu za jeho služby.“⁶¹ Dále obec vlastnili rytíři ze Schwarzkopfu, Přestavlčí z Přestavlk a Chlumčan, Josef Bretfeld a naposledy od roku 1843 Jan Nepomuk baron Nádherný.

Místní jméno *Křižanov* vzniklo pravděpodobně stejným způsobem jako toponymum *Kovářov*, o němž se píše v předchozí kapitole. Proprium *Křižan* je podle Profouse doloženo již kolem roku 1052.

Kučerš

Obec *Kučerš* se svými 182 občany leží asi 10 kilometrů od Milevska ve výšce 414 metrů nad mořem.

Není známo, z kterého období pochází první písemná zmínka o obci, podle archeologických nálezů se však dá předpokládat, že i tato oblast byla osídlena velice brzy, zřejmě již v době bronzové. „Osudy obce *Kučerš* jsou spojeny s dějinami celého tohoto kraje, vrchností zpočátku byl milevský klášter, později zvíkovští Švamberkové,

---

60 A. Profous, *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: CH – L; 2. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1949, s. 345.

61 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998. s. 22.

při pobělohorských konfiskacích se stali majiteli Eggenbergové a po jejich vymření roku 1719 zdědili panství Schwarzenbergové.⁶²

Zajímavostí je čtvercový hlinitopísčítý val, jenž se nachází v lese ve vzdálenosti asi 1,5 kilometru od vesnice. Délka stran valu, který je podobný keltským svatyním, je asi 45 metrů a místní jej nazývají *Obrovy hroby*. Zajímavostí technického původu je pak železobetonový most spojující pravý a levý břeh řeky Vltavy nedaleko *Kučere*, který „bezesporu patří k nejvýznamnějším dílům mostního stavitelství – byl totiž stavěn metodou letmé betonáže, bez veškerých podpěr i lešení.“⁶³

Některé zdroje uvádí, že místní jméno *Kučer* mohlo mít souvislost s tím, že je vesnice situována nedaleko řeky. „Jménem *kučere* bývaly nazývány četné velké i malé kameny, ležící v řece Vltavě nedaleko odtud a značně ztěžující bezpečnost plavby po řece, jmenovitě plavení soli na pramicích a vorech.“⁶⁴ Profous přináší jiné vysvětlení tohoto toponyma. Podle něj se jedná o místní jméno, které vzniklo z příjmení *Kučera*, a to přivlastňovacím sufixem *-jb*. Proprium *Kučera* vzniklo z apelativa *kučera* a označovalo člověka kučeravého, dnes bychom řekli kudrnatého.

Květov

Obec o katastrální výměře necelých 16 hektarů se nachází asi 8 kilometrů jihozápadně od Milevska. Ke *Květovu* přináležejí i místní část *Vůsí*. Počet trvale žijících obyvatel se na konci roku 2013 rovnal číslu 114. Vesnice je obklopena lesy, nedaleko se rozprostírá *Květovská*, též *Rukávečská* obora, jež je součástí Schwarzenberského panství. Uprostřed obory se nachází jedna z místních zajímavostí, a to Tyrolský dům, který byl postaven v roce 1812 na příkaz manželky maršála Karla Schwarzenberga, jenž se mimo jiné účastnil ruského tažení v rámci Napoleonských válek. Další pozoruhodností obce jsou tři usedlosti postavené ve stylu jihočeského selského baroka. Tyto stavby jsou památkově chráněné. Nedaleko osady nazývané *Svatý Jan*, která je taktéž součástí *Květova*, pak stojí kostel svatého Jana Křtitele. V blízkosti této osady byly v minulosti též naleziště olova a stříbra.

Historie *Květova* se píše až od roku 1545, kdy je doložena první písemná

---

62 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998. s s. 24.

63 V. Šindelář, o. c. v pozn. 62, s 24.

64 J. Kytka, *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*, Milevsko: Klub českých turistů, 1940, s. 85.

zmínka. August Sedláček však uvádí, že již před husitskými válkami patřila ves milevskému klášteru, poté byla součástí zvíkovského panství. V 16. století zde Jan ze Švamberka postavil tvrz, kterou věnoval své manželce, po jejíž smrti byl *Květov* připojen znovu ke *Zvíkovu*. V době pobělohorské byl osud obce podobný osudům okolních vsí. Vrchností se zde stali Eggenbergové a po nich nastoupili Schwarzenbergové. Po roce 1559 zde až do roku 1651 existovala rychta v čele s rychtářem.

Toponymum *Květov* je patrně odvozeno od osobního jména *Květ*. Vzhledem k sufixu *-ov*, jež nalezneme i v toponymu Kovářov, dá se předpokládat, že se jedná o stejný typ tvoření. Tedy starý typ Benešov.

Milevsko

Milevsko, ležící v nadmořské výšce 461 metrů, je největší obcí regionu. Jako jediné také nese označení město. V současné době zde trvale žije kolem 8 700 obyvatel. K Milevsku přináležejí 5 místních částí. Jedná se o *Dmýštica*, *Klisín*, *Něžovice*, *Rukáveč* a *Velkou*. Milevsko má velice bohatou historii a nalezneme zde mnoho zajímavostí.

Město je známo především díky pořádání Masopustního průvodu, jehož tradice trvá již od roku 1862. Mezi nejvýznamnější památky pak patří premonstrátský klášter pocházející z konce 12. století, který je nejstarší na jihu Čech a jehož nejznámějším představitelem byl opat Jarloch, známý především jako kronikář. Ve městě se nachází několik historických budov, synagoga a dva kostely. Kostel svatého Bartoloměje se nachází přímo v centru města. V Milevsku jsou situovány veškeré součásti tzv. občanské vybavenosti. Nalezneme zde mateřské, základní i střední školy, zdravotnická zařízení, úřady, městskou policii, sportovní areály, kulturní dům, kino, muzeum, knihovnu a mnoho dalšího. V okolí je *Milevsko* známé zejména pro jeho bohatý kulturní život a závody pro výrobu vzduchotechnických zařízení.

První písemná zmínka o městě pochází z roku 1184. V tomto období byl majitelem Jiří z Milevska, jenž byl zakladatelem místního kláštera. „Město *Milevsko* vzniklo z poddanské osady, ležící na jihozápad od zdejšího kláštera, jemuž původně i patřilo. Řada archeologických nálezů však dokazuje, že tato lokalita byla osídlena už daleko dříve. (...) V listině z roku 1327, která se týká obchodování se solí, je Milevsko označeno jako městečko, roku 1390 se hovoří o zdejším rychtáři a roku 1419 je

Milevsko už dokonce v listině označeno jako město, ačkoliv je velmi pravděpodobné, že ve skutečnosti zůstávalo i nadále městečkem.⁶⁵

Milevsko se stalo postupně majetkem Rožmberků, Švamberků, Hodějovských, v době pobělohorské připadá Strahovskému klášteru. Milevsko mělo hrdelní právo, vařilo se zde pivo, byla zde farní matrika. Dlouhá léta však trvaly spory mezi městem a klášterem. K rozvoji města také určitě nepřispěla morová epidemie v letech 1771–1772. V roce 1785 byl pak z nařízení císaře Josefa II. zrušen milevský klášter. K rozkvětu města dochází postupně od první poloviny 19. století.

Historickými podobami toponyma byly například: *Myleucz*, *Milewzko*, *Mühlhausen*, *Miliffsko*, *Milau*, *Milaw*, *Milewsko* a mnohé další. Jiří z Milevska je v listině z roku 1197 uveden jako Georgius de Milewic. Německé *Mühlhausen* je odvozeno od slova *die Mühle* znamenající mlýn. V překladu tedy znamená mlýnské domy či domy vzniklé u mlýna. Případně mohlo jít o názvukové přizpůsobení, „napodobující jen první slabiku čes. *Mil-* (druhý člen *-hausen* je tvar slova *Haus* „dům“).“⁶⁶ Antonín Profous uvádí jako základ toponyma Milevsko jméno *Milějovici, které se změnilo v *Milejevici* a dále v *Milievíci* a prostřednictvím úženi pak v *Milívce*. „Jméno bylo odvozeno z m. jm. *Milévce* bez odvozovací přípony *-ice* (...). Jméno *Milévsko* se v 16. stol. zúžilo v živé řeči lidové v *Milívsko*, ale ve spisovné řeči podrželo nezúženou podobu *Milévsko* (...). V lidové řeči dokonce ze skupiny souhlásek *-vsk-* zanikla první souhláska (*Milísko*) pro usnadnění výslovnosti.“⁶⁷ Příslušníci starší generace regionu tuto podobu užívají dodnes.

Okrouhlá

Okrouhlá je malá vesnička vzdálená asi 4 kilometry jižním směrem od Milevska. V obci, jejíž hlavní dominantou je kaplička Panny Marie z roku 1887, bylo na konci roku 2013 k trvalému pobytu přihlášeno 70 lidí. V katastru obce se nachází i rozlehlý rybník zvaný *Ostrov*. Na ostrůvku uprostřed této vodní plochy se v minulosti měla nacházet tvrz.

---

65 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998, s. 5 - 6.

66 I. Lutterer, M. Majtán, R. Šrámek, *Zeměpisná jména Československa: slovník vybraných zeměpisných jmen s výkladem jejich původu a historického vývoje*, Praha: Mladá fronta, 1982, s. 197.

67 A. Profous, *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: M – Ř; 3. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1951, s. 79.

První zmínka o *Okrouhlé* pochází pravděpodobně z roku 1488. Původním majitelem obce byl, tak jako u mnoha dalších v okolí, milevský klášter, „od roku 1431 byla spravována rožmberskými úředníky ze Zvíkova. Ve 40. letech 16. století patřila ves k bechyňskému panství, od roku 1549 opět ke Zvíkovu. Kryštof ze Švamberka ji roku 1575 zastavil Hodějovským, těm byl majetek po bělohorské bitvě zkonfiskován a *Okrouhlá* byla vrácena milevskému klášteru. Strahovský opat Jeroným Hirnheim dal roku 1675 zdejší dvůr, jenž byl zcela zpustlý, obnovit. *Okrouhlá* byla v pozdější době spravována sousední obcí *Líšnice*, v květnu 1893 se pak osamostatnila.“⁶⁸

Toponymum *Okrouhlá* je možná odvozeno od původního tvaru obce. Toto místní jméno je podle Profouse odvozeno od přídavného jména *okrouhlý*, které značí něco, co má kruhovitý tvar nebo půdorys.

Osek

Osek, který je v okolí známý především svou kulturní a sportovní činností, leží asi 5 kilometrů západně od Milevska. Na konci roku 2013 zde podle údajů ČSÚ žilo 137 obyvatel. V obci se nachází obchod, pohostinství, knihovna a další. V současnosti je nejznámějším obyvatelem této vesnice uprostřed lesů český reprezentant v timbersportu Martin Komárek.

První zmínka o obci je datována rokem 1469. Oblast však byla pravděpodobně osídlena již na přelomu 12. a 13. století. Dějiny *Oseka* jsou podobné historickému vývoji okolních obcí. Nejdříve byl součástí panství milevského kláštera, v průběhu husitských válek byl majetkem krále a dále patřil Švamberkům, Eggenbergům a Schwarzenbergům.

Původně nesla obec název *Wosek*. Vlastní jméno *Osek* je pravděpodobně odvozeno od obecného jména *osek*, které značí osečený, osekaný kmen. Tento název byl tedy dáván místům, osadám, kde se takové kmeny nacházely. Lze tedy usuzovat, že šlo o místa nedaleko lesů.

---

68 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998. s. 25.

Přeborov

Obec, ležící asi 4 kilometry na sever od Milevska, měla podle údajů ČSÚ na konci loňského roku 134 obyvatel. V *Přeborově* se nachází výklenková kaplička a kaple, jejíž historický zvon je nově vysvěcený, dále také pomník připomínající oběti 1. světové války. Vesnice leží v nadmořské výšce 480 metrů a v jejím okolí nalezneme množství rybníků, z nichž nejznámější se nachází v rekreační oblasti *Vášův Mlýn*. Obec žije bohatým kulturním, sportovním a společenským životem.

Z roku 1488 jsou známy první zmínky o obci. *Přeborov* byl, stejně jako většina okolních obcí, nejdříve ve správě milevského kláštera. Dále jej spravoval rod Švamberků a zvikovské panství.

Vlastní jméno *Přeborov*, jehož variantami byly i *Przieborow* či *Przeborow*, je stejně jako mnoho dalších odvozeno od osobního jména. Jedná se o jméno *Přebor*, jež je doloženo v mnoha záznamech. Výklad toponyma *Přeborov* je tedy *Přeborův dvůr*.

Přeštěnice

Obec, v posledních letech známá především díky letnímu hudebnímu festivalu, který se zde koná, je vsí podhorského charakteru. Součástí obce jsou i osady *Držkrajov*, *Mlčkov* a *Týnice*. Počet obyvatel se podle údajů ČSÚ rovná číslu 282. Ve vesnici a přináležejících osadách nalezneme několik kapliček.

Přeštěnice jsou poprvé zmiňovány v roce 1379, kdy přináležely k hradu *Příběnice* a byly tedy součástí rožmberského panství. Dalšími vlastníky byli Švamberkové a dále Oldřich Bechyně z Lažan. „Bechyňské panství sice koupil roku 1569 Petr Vok z Rožmberka, ale *Přeštěnice* zůstaly v majetku milevského kláštera až do roku 1575, kdy je získal Kryštof ze Švamberka. Klášterní majetek přešel roku 1581 na Hodějovské, jímž byl po bělohorské bitvě konfiskován a roku 1623 vrácen milevskému klášteru. *Přeštěnice* se tehdy dělily na dvě části, Horní a Dolní. Dolní část obce se dostala do majetku rodu Čábelických a ti ji prodali roku 1623 nechvalně proslulému pražskému kupci a finančníkovi Janu de Witte.“⁶⁹

Toponymum *Přeštěnice* vzniklo z přídavného jména *přesečná*, znamenající ves na přesece. Prvotní byl tvar *Prěsečnicě*. „Časem bylo jméno spleteno s participiem

---

69 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998. s. 26 – 27.

sečen a změněno tak *Prěsečenice*. Potom zanikla samohláska v nepřízvučné druhé slabice (*Prěsčenicice) a to změnou *šč > šč > št'* dalo jméno *Přestěnice*.⁷⁰

Sepekov

Městys *Sepekov* se nachází v nadmořské výšce 500 metrů ve vzdálenosti přibližně 6 kilometrů jihovýchodním směrem od Milevska. Na konci roku 2013 se podle údajů ČSÚ rovnal počet trvale žijících obyvatel číslu 1321. Místními částmi Sepekova jsou *Líšnice*, odkud pochází bývalý kardinál Miroslav Vlk, a *Zálší*. V městysi nalezneme mateřskou a základní školu, knihovnu, obchody, pohostinství a další. Funguje zde mnoho občanských sdružení. V okolí je *Sepekov* známý především svými poutěmi, které se pravidelně konají po dva víkendy na začátku září. Nejvýznamnější památkou obce je farní a poutní barokní chrám Panny Marie.

Okolí *Sepekova* bylo zřejmě osídleno již v době bronzové a železné, o čemž svědčí nálezy mohylových pohřebišť. Na konci 12. století byl majitelem této farní vsi pravděpodobně syn Vítka z Prčice, v roce 1251 je tento zaznamenán jako Vítek ze Sepekova. První písemná zmínka o obci však pochází z roku 1243. Obec byla později součástí panství pražského biskupství, dále patřila Rožmberkům, Šternberkům, byla i součástí bechyňského panství a majetkem Hodějovských. Posledním majitelem *Sepekova* byl milevský klášter.

Sepekov byl na městys poprvé povýšen v roce 1869, opětovně nese toto označení od roku 2006. V roce 1933 byla místní fara povýšena na biskupství.

Vlastní jméno *Sepekov* je podle Antonína Profouse odvozeno od staročeské podoby dnešního slovesa *starati se*, tedy od péci *šě*. Toponymum tak mělo pravděpodobně označovat osadu příliš se starající. Profous uvádí, že podobně jako mnohá další onyma na *-ov*, bylo i toto utvořeno uměle.

Stehlovice

Obec, nacházející se jihozápadně od Milevska ve vzdálenosti asi 8 kilometrů, má v současnosti okolo 100 obyvatel. Ve *Stehlovicích* existuje jeden z nejstarších sborů dobrovolných hasičů v okolí a v období okupace zde velice aktivně fungoval i

---

70 A. Profous, *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: M – Ř; 3. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1951, s. 471.

ochotnický spolek. Obec leží nedaleko řeky Vltavy a je obklopena lesy.

„První zmínky o obci jsou z roku 1306, kdy patřila k milevskému klášteru. V roce 1431 se stal vrchností Oldřich z Rožmberka a roku 1575 koupil Kryštof ze Švamberka od císaře Maxmiliána II. zvíkovské a milevské panství, které bylo v té době královským komorním statkem. Švamberk se usídlil na Orlíku, takže *Stehlovice* sdílely osudy orlického panství i za vlády dalších majitelů až do zrušení roboty v roce 1848.“⁷¹

Název obce je pravděpodobně spjat s jejími původními majiteli. *Stehlovice* znamenají podle Profouse ves lidí *Stehlových*. Toponymum je tedy s největší pravděpodobností odvozeno od příjmení *Stehle*.

Veselíčko

Veselíčko leží ve výšce 467 metrů nad mořem asi 7 kilometrů jižně od Milevska. Obec, známá především díky kostelu svaté Anny, pocházejícího z roku 1851, a Domovu sv. Alžběty pro matku a dítě, což je zařízení sloužící pro matky v tísní, má v současné době necelých 200 obyvatel. V obci se nachází několik firem, obchod, pohostinství, sportovní areál. Ve středu obce nedaleko rozlehlého rybníka nalezneme také zachovalý bývalý zámek, který po 2. světové válce sloužil jako škola a v současné době je veřejnosti nepřístupný. Místní částí *Veselíčka* je obec *Bilina*.

Obec byla od 13. století součástí panství milevského kláštera, od třicátých let 15. století patřila ke Zvíkovu. Dále bylo *Veselíčko* majetkem Švamberků, Bohuslava z Kalenic, Adama ze Šternberka a na Bechyni, barona Nádherného a mnoha dalších

Veselíčko neslo až do 17. století název *Veselí*. „V roce 1630 byly statek a ves zapsány do zemských desek a kvůli odlišení od Veselí nad Lužnicí byl poprvé použit název *Veselíčko*.“⁷² Toponymum *Veselíčko* lze tedy vykládat jako malé Veselí. Veselí nebo veselení může souviset s pořádáním veselic a kratochvílí.

---

71 V. Šindelář, *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998. s. 29.

72 V. Šindelář, o. c. v pozn. 71, s. 30.

Vlksice

Obec najdeme severovýchodně od Milevska ve vzdálenosti asi 10 kilometrů od tohoto města. V současnosti mají *Vlksice* necelých 150 obyvatel. Součástí obce jsou osady *Dobřemělice*, *Klokočov* a *Střítež*. Velikost katastrální plochy je 837 hektarů. Zajímavostí obce je jednopatrová renesanční tvrz z 16. století, na jejíž fasádě je dodnes patrné typické sgrafitové zbarvení. Další významnou stavbou je novorománská kaple z období přelomu 19. a 20. století.

Vlksice jsou zmiňovány od roku 1291, kdy byly součástí majetku milevského kláštera. Vlastníky obce ve 14. a 15. století byl šlechtický rod, který nesl přídomek „z Vlksic.“ Mezi další zdejší vrchnost patřili Hodějovští, Tetaurové z Tetova či Bechyňové z Lažan. 2. polovina 17. století znamenala rozdělení panství na několik částí, které byly opět spojeny až v roce 1689, kdy se jeho majiteli stali strahovští premonstráti.

Vlksice dostaly své jméno pravděpodobně od vladyky *Vlksy*. Toto toponymum se tedy vykládá jako ves lidí *Vlksových*.

Zbelítov

Zbelítov ležící na mírné rovině 3 kilometry od Milevska má v současnosti asi 120 popisných čísel, v nichž žije přibližně 349 obyvatel. V obci se mimo jiné nachází obecní úřad, knihovna a mateřská škola. Odehrává se zde množství kulturních, sportovních a společenských akcí. Mezi památky patří kaple, pomník obětem 1. světové války a několik památných křížů. Funguje zde sbor dobrovolných hasičů.

Zbelítov je poprvé zmiňován v roce 1491, z archeologických nálezů ale vyplývá, že oblast mohla být osídlena již v pravěku. První vrchností v obci byl milevský klášter, tomu ves patřila až do období husitských válek. Později se zde, stejně jako ve většině obcí milevského mikroregionu, vystřídaly rody Švamberků, Eggenbergů a Schwarzenbergů.

„Jméno *Zbelítov* vzniklo ze staročeského jména *Zbilut* (*Zbilutov*, *Zbilítov* a *Zbelítov*).“⁷³ Profous uvádí jako původní podobu *Sbyl'utov*. *Zbelítov* je tedy *Sbyl'utův*

---

73 J. Kytka, *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*, Milevsko: Klub českých turistů, 1940, s. 86.

dvůr.

Zběšičky

Obec nalezneme v nadmořské výšce okolo 460 metrů ve vzdálenosti asi 8 kilometrů od Milevska. *Zběšičky* mají 145 obyvatel, patří k nim ještě místní části *Popovec* a *Hánov* (Hánov). Nachází se zde Domov pro osoby se zdravotním postižením. Co se zajímavostí týká, nedaleko obce v lese nalezneme jednu z památek patřících do *Seznamu kulturních památek v okrese Písek*, jedná se o *Židovský hřbitov*. Jeden ze *zběšických* statků prý koncem 19. století patřil dědečkovi Václava Havla.

První zmínka o obci je datována rokem 1215. Co se týče původu jména *Zběšičky*, nesla tato ves podle Sedláčka původně název *Kděšici*, později *Kděšice*. V 16. století se vyskytovalo jak pojmenování *Kděšičky*, tak i *Zděšice*, a teprve později, podle Profouse od roku 1884, nese obec název *Zběšičky*. Pojmenování obce je pravděpodobně odvozeno od osobního jména *Kděšě*. *Zběšičky* v průběhu let patřily k Milevskému klášteru, ke Zvíkovu a od konce 16. století do poloviny 18. století k *Veselíčku*.

Zhoř

Obec s katastrální výměrou 1212 hektarů a s počtem trvale žijících obyvatel rovnajícimu se číslu 291, leží v klidné a tiché části oblasti severně od Milevska v nadmořské výšce 550 metrů. Součástí obce jsou osady *Blehov*, *Březí*, *Osletín* a *Zbislav*. Ve *Zhoři* se nachází dvě památkově chráněné roubenky a kaplička. Kapličky nalezneme i ve všech místních částech.

První zmínky o obci jsou známy z roku 1392. Ves byla majetkem pánů na Příběnicích, Rožmberků, Švamberků a Doudlebů z Doudleb. Od roku 1668 patřila *Zhoř* pražskému měšťanu Mikuláši z Germersheimu. Do zrušení poddanství v roce 1848 se zde vystřídalo ještě mnoho majitelů.

V Profousově publikaci je místní jméno *Zhoř* uvedeno celkem 16 krát. „Jméno *Zhoř* je utvořeno od slovesa *shořeti* (...) jako seč od sekati, pláč od plakati. Připomíná

stejně jako jméno *Žďár*, že osady vznikly na místech, kde byla půda k obdělávání získána pálením porostlin a celých lesů.⁷⁴

---

74 A. Profous, J. Svoboda, *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: S – Ž; 4. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1957, s. 774.

Křenovice

Obec sice není členem *Svazku obcí Milevska*, leží však asi 10 kilometrů jihozápadně od Milevska. Vesnice leží v nadmořské výšce 478 metrů.

Křenovice mají asi 160 obyvatel, funguje zde několik spolků, nalezneme zde i několik památek. Jako rodiště měl tuto obec zaznamenanu ve svém rodném listě básník Josef Kostohryz, který zde má pamětní desku.

První písemná zmínka o *Křenovicích* pochází z roku 1379, kdy „pražský arcibiskup Jan Očko z Vlašimi dal vypracovat soupis statků arcibiskupských, kde byl uveden i soupis daňových povinností jednotlivých vesnic. Nadto byl ještě v každé vesnici uveden jmenný soupis všech poddaných a jejich daňové povinnosti. Tento soupis statků arcibiskupských se nazývá „Urbář arcibiskupství Pražského“ (...) Z urbáře se dovídáme mnoho konkrétních údajů o *Křenovicích*. Osobní jména objevující se v soupise jsou prastará a mají slovanský původ: *Přeh, Ješek, Tomák (...), Mladota, Machota, Šach a Mach* apod.⁷⁵ O založení obce podle obecní kroniky neexistuje žádný záznam, dá se však předpokládat, že její vznik spadá do období vlády Přemysla Otakara II.

Přesné záznamy o tom, jak vznikl název těchto *Křenovic*, se nedochoval, jak tvrdí místní kronika. Můžeme se tedy jen domnívat, že se pravděpodobně „jedná o odvozeninu osobního jména *Křen* (dříve psáno *Chřen*). Znamená to tedy ves lidí *Křenových* (Chřenových). (...) Jméno *Chřen* bylo v 11. až 13. století velice časté – první *Chřen* se objevuje již v písemných záznamech v roce 1130. Ovšem od jakého *Chřena* dostaly *Křenovice* jméno, zůstane navždy tajemstvím.“⁷⁶ Kromě tohoto výkladu však existuje ještě další, a to výklad lidový, tzv. lidová etymologie. Samo pojmenování svádí k tomu, že je odvozeno od křenu. Ten se zde v dřívějších dobách údajně ve velkém pěstoval. Dnes ho tu ale téměř nenalezneme. Jak uvádí obecní kronika i kniha *Křenovické příběhy*, název se postupně měnil a vyvíjel. V první písemné zmínce najdeme pojmenování *Krzienowicz*, dále například *Chrzenowicze, Krženovicze, Křenowitz, Chřenovice* a od roku 1923 pak název užívaný dodnes, tedy *Křenovice*.

Jako v každé obci je zde i mnoho pomístních názvů, které jsou sice hojně

---

75 O. Kolísková, *Křenovické příběhy*, Obec Křenovice ve spolupráci s Public – History, Křenovice, 2009, s. 6.

76 O. Kolísková, o. c. v pozn. 75, s. 58.

užívány, ale jen málokdo ví, jak vlastně vznikly. Některé zde uvádíme jako příklad: podle velkého množství určitého druhu borovic, které zde rostly, se les nedaleko obce jmenuje *Sosní*. Nedaleko hlavní silnice Písek – Tábor se nachází rybník *Lazna*. Toto pojmenování je pravděpodobně odvozeno od slova *lázeň* (*lázn* i *lázna*), tu si tu užívali především koně, kteří zde bývali plaveni.

Nedaleko obce se nachází i lesík, který byl uměle vysázen a na začátku 20. století býval dějištěm veškerého kulturního dění obce. Tento lesík se původně nazýval *Stará cihelna*. Motivovanost tohoto názvu je jasně dána – stávala zde kdysi cihelna. Dnes se tomuto lesíku říká také *Divadlo*, případně *Dívaldo*. To souvisí s již zmiňovanou kulturou. Ve *Staré cihelně* totiž na začátku minulého století působil ochotnický spolek, který zde sehrál několik divadelních her. Pozůstatky v přírodě a v součinnosti s přírodou vytvořeného jeviště a hlediště jsou zde znatelné dodnes.

Další pomístní názvy jsou *Ve Struhách*, *V Mokři*, *Brus*, *U Sv. Tojice*, *V Jízinách*, *Žalka* a další. Mnoho pomístních názvů souvisí se zakladateli nebo vlastníky polí, lesů a někdy i křížů, kterých nalezneme v okolí vsi několik, většinou blízko cest vedoucích do Křenovic.

Závěr

Ve své bakalářské práci *Toponyma mikroregionu Milevsko* jsem se zabývala vlastními jmény. Práce byla zaměřena hlavně na jména místní a pomístní. První kapitola ukazuje, že onomastika je velice zajímavý obor s dlouholetou tradicí. Toponomastika patří podle mého mínění k jedné z nejvíce prozkoumaných subdisciplín tohoto oboru. Z hlediska onomastického jsem vycházela především z děl Rudolfa Šrámka a Antonína Profouse. Z hlediska zjišťování informací o jednotlivých členech Svazku obcí Milevska a o obci *Křenovice* jsem vycházela především z internetových stránek obcí. Přínosnými zdroji pro mě byly také publikace, jejichž autory jsou například místní rodáci, kronikáři či historici této oblasti.

V souvislosti se shromažďováním informací o jednotlivých obcích, pro mě bylo překvapujícím zjištěním, kam až sahají dějiny některých z nich. Z pramenů vyplývá, že některé oblasti mohly být osídleny již v pravěku. Významnou součástí mikroregionu byl během dějinného vývoje především premonstrátský klášter v Milevsku. Mezi nejvýznamnější rody v této oblasti patřili Švambergové, Eggenbergové, Rožmberkové či Schwarzenbergové. Zjistila jsem také, že v mém okolí existuje mnoho památek a zajímavých míst, které jsem dosud neměla možnost navštívit. Jak vyplývá z webových prezentací jednotlivých obcí, v každé i sebemenší osadě se odehrává rozmanitá kulturní, sportovní i společenská činnost.

Při hledání v pramenech onomastické povahy mě překvapilo, jak velké množství propriet je možné nalézt. Velice zajímavou pro mne byla skutečnost, že i když mnoho míst nese stejný nebo podobný název, motivovanost pojmenování může být velice rozdílná. V průběhu let měli lidé, stejně jako my dnes, velkou potřebu dávat věcem, jevům a v našem případě především místům rozličné názvy, pojmenovávat je pro snazší identifikaci. Většina pomístních názvů podle mého názoru vznikla zcela spontánně a neplánovaně, lidé měli prostě jen potřebu konkretizovat, zpřesňovat. Vznik místních pojmenování mohl být také spjat s jednodušší orientací v okolí. V této práci, která má být přínosem k toponymii mikroregionu Milevsko, bylo z toponomastického hlediska zkoumáno celkem 26 obcí. Převažující motivací vzniku daných vlastních jmen místních

je to, že vybrané obce v minulosti někomu patřily, jedná se tedy o vsi určitých lidí (např. Bernartice, Branice, Křenovice). Některá z toponym jsou spjata s místem, kde se dřívější sídliště, osada, v současnosti obec, nacházela, co pro ni bylo typické či co ji obklopovalo (např. Zhoř). Veškerá uvedená onyma prošla v průběhu vývoje mnohými změnami, tak jak obecně docházelo ke změnám hláskovým a pravopisným. U některých jmen místních nalezneme i dosud známé cizojazyčné varianty a také nářeční obměny. Asi především z tohoto důvodu je většina místních proprií ještě i v dnešní době stále nekodifikována, a to (bohužel pro mluvčí) nejen po stránce lexikální, ale hlavně pokud jde o jejich tvarosloví. Touto nedostatečnou kodifikací je způsobeno mnoho problémů a vyvstávají otázky v souvislosti se správným užíváním toponym (např. Milísko, Bozetice).

Vlastní jména místní jsou, jak jsem se sama mohla přesvědčit při bádání v rámci této kvalifikační práce, velice zajímavou oblastí lingvistiky, konkrétně tedy onomastiky a toponomastiky. Pravděpodobně je to dáno tím, že „místní jména patří k nejstarším dochovaným památkám našeho jazyka (a stejně tak i mnoha jazyků jiných). Totéž platí i o vlastních jménech osobních, avšak jména místní si přece jen v tomto ohledu zachovávají jistou prioritu: to nám ukazuje skutečnost, že v místním jménu máme doloženou existenci osobního jména, které samo o sobě v historických pramenech zachováno není. Některá jména z území Čech se zachovala ve starých listinách, kronikách a jiných pramenech, které vznikly mimo naše území, a to v době, kdy na našem území psaná kultura ještě ani neexistovala.“⁷⁷

---

⁷⁷ A. Polívková, *Naše místní jména a jak jich užívat*. 2.vyd., Praha: Euromedia Group – Knižní klub, 2007, s. 11.

Zdroje:

- Bachmannová, J., a kol., *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha: NLN, 2002.
- Brožura Mikroregion Milevsko* [online], [cit. 17. 6. 2014], Svazek obcí Milevska, dostupné z WWW. <http://www.sdruzeni-milevsko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=500034&id_dokumenty=26665>.
- Kolísková, O., *Křenovické příběhy*, Obec Křenovice ve spolupráci s Public – History, Křenovice, 2009.
- Kytka, J., *Milevsko a jeho kraj: Turistika, památky, historie*, Milevsko: Klub českých turistů, 1940.
- Lutterer, I., Majtán, M., Šrámek, R., *Zeměpisná jména Československa: slovník vybraných zeměpisných jmen s výkladem jejich původu a historického vývoje*, Praha: Mladá fronta, 1982.
- Lutterer, I., *Základní příručka toponomastického studia*. Naše řeč, 1963, roč. 46, č. 5, s. 248. Dostupné také z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4978>>.
- Mikolášek, F., *Bernartice*, Pelhřimov: Obecní úřad Bernartice, 2001.
- Polívková, A., *Naše místní jména a jak jich užívat*, Euromedia Group – Knižní klub, Praha, 2007, 2.vyd.
- Profous, A., *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: A – H; 1. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1947.
- Profous, A., *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: CH – L; 2. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1949.
- Profous, A., *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: M – Ř; 3. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1951.
- Profous, A., Svoboda, J., *Místní jména v Čechách – jejich vznik, původní význam a změny: S – Ž; 4. díl*, Praha: Česká akademie věd a umění, 1957.
- Sedláček A., *Místopisný slovník historický Království českého*, 2. vyd., Praha: Argo, 1998.
- Šindelář, V., *Milevsko a okolí*, Milevsko: Sdružení obcí Milevska, 1998.
- Šrámek, R., *Onomastika*. In: Pleskalová, J. – Krčmová, M. – Večerka, R. – Karlík, P. (eds.), *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*, Praha: Academia, 2007.

Šrámek, R., *Úvod do obecné onomastiky*, Brno: Masarykova univerzita, 1999.

<http://obeckvetov.cz/>

<http://www.bernartice.cz/obec/aktuality/>

<http://www.bozetice.cz/>

<http://www.branice.cz/obec/o-obci/>

http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_v_obcich_jihoceskeho_kraje

<http://www.hrejkovice.cz/>

<http://www.chysky.cz/obec/historie-a-soucasnost/>

<http://www.jetetice.cz/urad/>

<http://www.jickovice.cz/o-obci/ds-50/p1=52>

<http://www.kovarov.cz/detail.php?ID=43>

<http://www.kovarovan.cz/>

http://www.masstrednipovltavi.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=500088&id_dokumenty=1350

<http://www.milevsko-mesto.cz/milevsko-seznamte-se/ms-58816/p1=58816>

<http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

<http://www.obec-zhor.cz/obec/>

<http://www.obecborovany.cz/obec/o-obci/>

<http://www.obeckrenovice.cz/obec/historie/>

<http://www.obecveselicko.cz/z-dejin-obce/>

<http://www.obeczbesicky.cz/obec/o-obci/>

<http://www.obechrazany.cz/obec/historie-a-soucasnost/>

<http://www.osek.eu/vyznamne-udalosti-v-historii-obce-osek-v-datech/d-1036/p1=1148>

<http://www.ou-prestenice.cz/>

<http://www.preborov.cz/historie/ms-1106/p1=1106>

<http://www.sdruzeni-milevsko.cz/>

<http://www.sepekov.eu/mestys/historie/>

<http://www.stehlovice.cz/o-obci/ds-50/p1=52>

<http://www.vlksice.cz/>

<http://www.zbelitov.cz/obec/o-obci/>